

Рік XVIII. Нью-Йорк, Четвер, 21-го квітня 1910. Число 16

Vol. XVIII. New York, N. Y. Thursday, April 21, 1910. No. 16

Підлота православних.

Гр. кат. руська церква має від перших початків свого існування в Америці в тутешній православній місії завзятого ворога. Остаточного нема в тім нічо давнього. Православні батюшки знають дуже добре, що родовитих православних є тут лише незначне число; вони знають, що й ті православні, які є в Америці, пізнали так добре вартість своєї казённой церкви в старім краю, що, прийшовши за море, вони до цієї церкви належати не хочуть. Як би проте батюшкам в Америці прийшлося обмежити ся лише на своїх, себ то на російських православних, то ті батюшки не мали б тут що робити. Щоб отже російська православна церква в Америці не існувала лише на папери, треба православним батюшкам доконче шукати для неї якоїсь пастви. Розуміється само собою, що таких пасомих вони не можуть найти між різними єретичними сектами, в які так богата американська земля, по тій причині, бо чужинці розуміють досконало, що то є російська православна церква. Для побільшення числа своїх вірних потреба православним батюшкам такого людського матеріалу, котрий поперед всего був би темний і котрий через свою темноту не зміг би відрізнити правди від фалшу. І такого як раз людського матеріалу достарчив їм в Америці наш галицький Іван.

Якими-то способами зміють батюшки навертати сего нашого Івана на свою „єдино-спасительную“ віру, про се знає кождий, хто бодай трошки интересується справами нашої церкви за Океаном; нам здається, що не буде се пересадкою, коли скажемо, що ціла робота православних батюшків між нашим народом в Америці, се одна лише підлість, нахабність, клевета, злоба і хитрість. І на доказ сего, з якою скрайною безличністю воюють православні батюшки проти нашої церкви на новій землі, ми розкажемо тут шановним читачам „Свободи“ про один проєкт, який вони придумали проти гр. кат. церкви в послідніх часах і який був би навіть нашої церкви величезну шкоду, коли-б він так був перейшов в життя. Заки однак приступимо до обговорення самого проєкту, ми вважаємо за відповідне подати шан. читачам для ліпшого зрозуміння річі певні вступні пояснення. Отже так:

Відношене між церквою а державою в Америці є зовсім инше, як прим. в старім краю. У нас, в Європі, церква і держава стоять з собою в тісній звязі; там власть державна забирає голос так в духовних як і матеріальних справах церкви; там властиво церква є зависима від держави. В Америці же церква від держави є зовсім відлучена; тут є потягнена гранична лінія між власттю державною а церковною; тут держава не привласнює собі якогось впливу на справи духовні і церква в Америці може тішитись повним уживанем сих прав, котрі їй яка божеській інституції належать ся. І мимоходом кажучи, таке відношене, яке панує між церквою а державою в Америці, є для церкви ліпше ніж коли-б вона була зависима від держави, тому, бо маючи цілковиту свободу рухів, може церква краще сповняти сю ціль, яка їй призначена.

Но хоч в Америці є „свобідна церква у свободній державі“, то однаке не треба так думати, щоби церква творила тут якусь державу в державі, або щоби вона стояла поза чи понад всякі державні закони. Тому, що кожда церква становить для себе організацію, яка складається з людей, горожан держави, як також тому, що кожда церква для ведення і розвивання своєї діяльності між людьми мусить доконче розпоряджати средствами матеріальними, мусить мати якісь добра,

масток, то конечно потрібними являються якісь державні закони, котрі заporučали-б тій церковній організації правне становище, після котрих укладали-б ся права і обовязки членів приналежних до цієї організації і заряджували-б ся ті матеріальні добра, які дана церковна організація посідає. Значить, коли державні власти в Америці не мішають ся до духовних справ церкви, то однаке мішають ся вони і регулюють, свѣтську, так сказати-б, сторону церковних організацій.

В практиці воно діється так: Кожда церковна організація постановляє собі якісь спільні права, після котрих вона має рядитись. Щоби ті права церковної організації мали свою силу, або радше, щоби ті права в разі їх порушення могли найти охорону свѣтської власти, мусять вони перейти через Легіслатуру (законодатне тіло) дотичного стейту. Кажемо виразно „через Легіслатуру дотичного стейту“, бо союзний Конгрес (в Вашингтоні) не займається зовсім церковними ділами („Конгрес не може ухвалити законів, які установляють якусь релігію або забороняють її визнавати.“ — Поправка до Конституції, арт. I. і то все, що говорить Конституція Злуч. Держав мівн. Америка про релігійне законодавство), лише „ціле законодавство в справах релігії віддане виключно властям стейтовим, щоби вони постановляли права після почування справедливости і після стейтових Конституцій“ — як говорить судія Story у своїм коментарі (обясненю) до Конституції Злучених Держав (Sec. 1879). Ті законодавні стейтові тіла приймають звичайно ті права, які собі ухвалить якась церква, хіба що ті права противлять ся стейтовій Конституції, або не ведуть до цілі, до якої дана церковна організація стремить, або що вони порушують в деїм подібні права якоїсь иншої церковної організації.

Із цієї причини, що кожда церква становить одно збірне, моральне тіло, себ то складається з більшого числа одиниць, підходить вона під назву релігійного чи церковного стоваришеня, по вченому, церковної корпорації, а сі знов закони, після котрих вона рядиться, називаються церковними законами корпораційними. Скажемо ще, що сей акт Легіслатури, яким творить ся корпорація взагалі, (бо різні можуть бути корпорації), називається ся інкорпорованем; сей-же знов акт законодавчого тіла, котрий означає права і привілеї корпорації, називається ся чартером. І такі церковні корпораційні закони можуть бути в різних стейтах навіть для церкви одного і того самого віросповідання більше або менше різні, залежно від сего, в яким виді або радше з якими змінами або поправками ухвалить їх Легіслатура даного стейту і кожда церква, що інкорпорується ся після законів якогось стейту, творить собою в тім стейті одну легальну цілість і в разі порушення її прав з якої будь сторони находити вона у державної власти правну оборону.

Подавши так коротенько, а через те може й не дуже зручно отой пояснення для ліпшого зрозуміння сего, що дальше буде слідувати, ми приступаємо тепер до властивої справи, значить, до сего проєкту, яким хотіли православні батюшки замахувати нашу церкву послідніми часами.

Річ діється в стейті Нью-Йорк. Доси інкорпорована була російська православна церква в згаданім стейті під чудернацькою назвою: „Християнсько-православна-католицька церква східного віросповідання“, а законним її представителем і куратором не був якийсь „Єпископ Алеутський і Сѣверо-американський“ або взагалі якась инша духовна особа, лише такими представниками і управителями цієї церкви були люди свѣтські, іменож, кождочасний російський амбаса-

дор в Вашингтоні і генеральний російський конзуль в Нью-Йорку. І та обставина, що на чолі російської православної церкви в Нью-Йоркській стейті стояли політичні царські чиновники, служить наглядним доказом, що російська церква є нічим иншим, лише звичайною собі царською державною інституцією, яка стоїть під строгим надзором свѣтських властей і яка цілковито віддалась на услуги російській, державній політиці. Самі цей-же російські батюшки признають, що в їхній церкві цар є „первий“, що він є „протектором“ (защитником) церкви та „найвисшим судією“ в церковних справах, а се иншими словами означає те саме, що цар є головою російської православної церкви. Но звісно, що цар представляє собою лише чинник державний, політичний, тим-той церква, котрої він є головою, мусить бути державною, політичною інституцією. І як в Росії цар є зверхником православної церкви у своїй власній особі, то тут за морем є він таким зверхником через свого амбасадора, котрий, як взагалі кождий амбасадор, репрезентує свого володаря у тій державі, до якої сей амбасадор приділений. Зваживши про те загальні обставини російської православної церкви, нам зовсім не дивно, що в Америці а радше в стейті Нью-Йорк першою фігурою і представником цієї церкви був доси російський амбасадор; в засаді так воно й повинно бути.

Та мабуть тутешні православні духовні чини уважали се занадто великим пониженем своєї церкви, аби навіть в чужій і так свободній державі як Америка, репрезентували її царські дипломати, які на точці віри не конче то мусять бути дуже скрупульатні; вони знали, що другої церкви з такою виключно політичною репрезентацією в Америці нема; вони може й виділи, що Американці не дуже-то прихильно відносились до сего, аби представителями церкви, яка існує на американській землі і тішиться охороною американських законів, були офіційальні політичні урядники чужої держави, які навіть не можуть статись американськими горожанами. Тай із сих то певно причин постановили американські православні чини змінити в деїм дотеперішні корпораційні закони своєї церкви в Америці і в сій цілі внесли вони через посла Ворда на дни 17. лютого до законодавчого тіла Нью-Йоркського стейту відповідний а при тім дуже хитро обдуманий законопроект.

(Конець буде.) F 63

Русини і Русинки з Нью-Йорку і околиці!

Приходіть громадно зобачити перший раз так величаво представлене

Життя Ісуса Христа

„Воскресене“ і найщасливіша хвиля з віку дитячого, як також гарні види з Австрії, які будуть представлені в живих рухомих світляних образах

в Квітну неділю, дни 24. Априля 1910

в галі під католицьким костелом „Eriphany Church“ на 2-ій ебени межі 21 а 22 улицю в Нью-Йорку.

В перервах хор відспівує Страстні Псалми.

Початок о пів до осмії вечером.

Дохід на Руську гр. кат. Церков соб. Юрія в Нью-Йорку.

Вступ від особи 25 центів.

Надіємо ся, що вся наша руська громада без різниці так з Нью-Йорку як і з околиці явить ся в тім дни численно, взявши на увагу внеслу цілю представлення як також і моральну користь.

АНТІН ЦУРНОВСЬКИЙ.

СТРІЧА З КОМЕТОЮ.

Свобідна перерібка твору Каміля Флямаріона „Кінець світа“.

Стріча

„Купуйте XXV. Вік!... Папа і всі кардинали погинули! Комета впала на Рим!... Купуйте часопис!...“

Ледви пів години минуло, як пройшла хуртовина; люди виходили поволеньки з пивниць, відживали; поволи людський рід прочуноував з важкого сна та почав здавати собі справу з по- жарів, лютуючих помімо лютчих потоків дощу: як нараз пере- разливий голос продавців часописий потряс воздухом. Вулиці усіх міст на світі прошивав сей голос і люди місто гасити по- жарі, місто хопити ся найважніших діл, розкоплювали часописи, за одного цента шіснайцять велитеських ілюстрованих сто- рінок, майже ще мокрих від друкарської фарби.

.....„Купуйте!... Загубили папи і усіх кардиналів! Цілий Рим знищений кометою!... Купуйте!... Купуйте!...“

Продавці бігали наче шалені по вулицях; кождий цікавив ся, що є правдивого в сій вісті і всі розкоплювали часописи.

А трапило ся так:

Один предприємчий Американець, в часі засідання ака- демії, перед стрічею землі з кометою, коли то минувшого вітвірка відчинено біржи в Парижі і Шікаго заробив кілька мільяр- дів, і коли усі бизнеси зі страху перед катастрофою станули, свій не застановив. Коштом мільонів вибудував великанські підземні пивниці і при помочи спеціальних получень зівстав в безпеч- них зносинах з цілим світом, з усіми найважнішими центрами.

Ядро комети складало ся з певного числа метеорів, з яких деякі мірили по кілька кілометрів в проміри, окритих розжаре- ною до білості газовою обгорткою. Один з них вдарив землю в околиці Риму і фонограми римського кореспондента доносили слідує:

Усі кардинали, пралати, єпископи, словом усі найвищі до- стойники католицької церкви були згромаджені в церкві св. Пе- тра і Павла в Римі. І нараз злетів з неба великанський бльок роз- жареного желіза і погребав під собою пів міста Риму, роздавнв костел і вбив усіх присутних у ньому, вибиваючи у землі діру незваної глббини. Від страшного удару затрясла ся земля в цілій Італії а гук почув ся аж в Марсиль.

З усіх міст Італії можна було бачити сю велитеську кулю, як вона летіла небом серед незчислимих роїв метеорів. На мить вона освітляла цілу землю кріваво-червоним світлом, яснійшим від сонця. (Се була ся куля, яку бачило кількох астрономів, коли то вони наостатку знеможені і обезсилені хоронили ся в підзем- ні пивниці).

Наш спекулянт одержав сі депеші і давав сі свої підземної кривки телефонічні відомости до всіх часописий світа. Річ при- родна, що кождо одержану відомість він старав ся зробити як найбільше сензаційною. В сей спосіб спрепаровані телеграми що чверть години появляли ся як передові статі у виданнях часописи „XXV. Вік“ в усіх більших містах світа.

Ледви прогомів голос продавців часописий, коли появилось нове видане.

.....„Купуйте!... Пожежа Парижа і всіх європейських міст!... Кінець католицизму!... Рим одна купа попелу!... Купуйте XXV. Вік!...“

І тут опять писало ся в часописи про загладу цілої карди- нальської колегії враз з папою. Редактор часописи вказував, що після постанов латеранського собору з 1179 року, ліонського со- бору з 1274 року, віденського з 1312 р. і після бул папи Григоріа X. і Григорія XIII. папу може вибирати виключно тільки ко- легія кардиналів. Усі повисші постанови не предвиділи такого случаю, що нараз усі кардинали згинуть. Так отже після пер- ковних прав не можна було більше вибирати папу. Католицька церков лишила ся без голови, св. Петро без наслідника.

.....Купуйте „XXV Вік!... Четвертий наклад!... Поява чо- лього вулькану в Італії. Революція в Неаполі!... Купуйте!...“

Се нове видане часописи розповідало, що кам'яна, огненна куля, ваги кількасот тисяч тон впала в копальні сірки пробива- ючи землю; підземні огні вибухнули і повстав новий вулкан. Населене Неаполі кинуло ся рабувати усе, що лишило ся ще ціле від пожерів.

.....Купуйте „XXV Вік!...“ Шестий наклад! Поява нового острова на середземнім морю; Англія його заняла!...“

Відломок кометного ядра впав у середземне море на захід від Риму і в наслідок того повстав неправильних форм остров, 50 метрів високій, 1500 м. довгий та 700 м. широкий. Море круг нього почало кипіти а велитеські філії залили мільями далеко береги Італії. Мимо того найшов ся сейчас якийсь Англієць, який не мав нічо пильнішого до діла, як поллести до малої пристани нового острова, вилізти на скелі і розвинути на їх найвишнім вершку англійський прапор.

В сей спосіб часопись американського спекулянта розкину- ла по всіх містах земської кулі мільярди чисел, з вістями дикто- ваними в його підземній лабораторії; він в сей спосіб в одну мить змонополізував усі відомости цілого світа, які люди розкоплю- вали і читали, заки ще їм і на думку прийшло гасити лютуючі по- жарі. Вправді потоки дощу, що безвинно лили з неба прине- сли вже деяку поміч, але все таки матеріяльна шкода була вели- канська. Асекураційні товариства покликуючи ся на „висшу си- лу“ не хотіли виплачувати премій. З другої сторони асекураційні товариства на жите зробили величезні гроші.

„Купуйте „XXV Вік“ десятий наклад! Чудо в Римі!... Ку- пуйте!...“

Що за чудо?... О. дуже просте. Десяте видане часописи за- являло, що кореспонденція з Риму в попереднім виданю пока- зала ся неправдою, що огненна куля..... Риму зовсім не знящпла, але впала в віддалено кількадесять кілометрів від міста. Церков св. Петра і Павла, папа і кардинали лишили ся цілі і здорові. Але часопись тимчасом розійшла ся в мільонах примірників по цілій землі, принесла сотки тисяч доходу — а власне тільки про се ходило....

Кріза минула ся. Люди поступенно, поволи вертали до нор- мального способу житя. Ціла ніч однак все ще була ясно осві- чена блеском віддаляючої ся комети, безперервним дощем ме- теорів, та лютуючими докругипожежарами. Коли коло години пів до четвертої почало свитати, минуло уже більше як з години від

стрічи землі з ядром комети. Одначе земля все ще находила ся в її хвості.

Коли більша частина зверненої до комети земської кулі була навіщена в часі стрічи давліям горячом і невиносимою вонею сірки, що мало наслідок, що населене попало в летаргічний об- морок, друга сторона півкулі була навіщена тільки шаленим гу- раганом. Се мож назвати великим щастем, що комета вдарила землю скісно а не впрост. В сім посліднім случаю наслідки бу- либ далеко страшніші. В наслідок з'ударення ся дорога комети зістала цілковито зміненна підчас коли земля і місяць спокійно продовжували свою дорогу довкола сонця неначеб і зовсім нічо- го надзвичайного не випало.

Коли пізнійше зіставлено число жертв в людськім житю, які потянула за собою стріча з кометою, випало, що сорокова части- на населеня згинула. Люди помиралли головн в наслідок браку поживи, безсонности, висохнення шкіри та хоробливого надзви- чайного зворушення. В часі самого збитя ся комети найбільша часть жертв змерла в наслідок пукнення легких і надмірного напли- ву крови до мозгу. Дивна річ, що квас вугляний, якого люди найбільше обавляли ся, не потягнув ніяких жертв. Діти, які про- тямом кількох слідуєчих місяців приходили на світ, родили ся майже всі мертві а в наслідок переполоху, який переживали їх матери, виглядали наче потроєні, зовсім сині на цілому тілі.

Стріча з кометою не спричинила кінця світа. Рани, завдані суспільности скоро загоїли ся, як то і передше нераз бувало по кривавих війнах. Як і передше, приходило на кождо секунду одно нове людське жите на землі, а в слідуєчим році по паніці навіть тоо дітей на минуту; земля була все ще повна житєвих сил і за- собів; вона дальше кружила довкола сонця, скупана у його до- бродійних лучах а рід людський чим раз ближше приходив до своєї мети: ідеалу духової і фізичної краси.

А комета була взагалі лиш тільки претекстом до розясненя і вложєня усіх тих теорій, які має теперішня наша наука про можливий кінець світа.

(Кінець).

ПРОЦЕС

православного ігумен. Арсенія
проти менаджера „Свободи“ Нон. Нирчова
і її редантора Ант. Цурновського.

(Дальше).

Доказове поступованє п. Гарвана.

Пит.: Як довго мешкали ви в сій місцевості? До- ви мешкаєте, в Сімперсон чи в Мейфільд? Відп.: Тепер? Пит.: Так, де мешкаєте тепер? Відп.: В Брідж- порт.

Пит.: В Бріджпорт, Конектікот? Відп.: Так. Пит.: Як довго ви вже там мешкаєте? Відп.: Пів- третя місяця.

Пит.: А як довго ви знаєте Чалого? Відп.: Я по- знакомив ся з ним в лютім, 1908 р.

Пит.: Чи ви знаєте, що він дописував до „Сво- боди“? Відп.: Так.

Пит.: Як довго знали ви, що він дописував до „Свободи“? Відп.: Від часу, як я з ним запізнав ся.

Пит.: Значить, ви знали, що він був дописувате- лем „Свободи“ від лютого, 1908 р. Відп.: Так.

Пит.: Чи він мешкав разом з вами? Відп.: Ні, він є приятелем Василенка і часто його відвідував.

Пит.: Чи Василенко мешкав з вами? Відп.: Так.

Пит.: Чим займаєть ся Василенко? Відп.: Він приймає токарські роботи.

Пит.: Де він працював? Відп.: По церквах.

Пит.: Як довго ви єсьте женаті? Відп.: Пять літ.

Пит.: Де ви вінчались? Відп.: В малім селі кате- ринославської губернії.

Пит.: Чи ваша жена мешкає разом з вами в Брідж- порт? Відп.: Моя жена вернула до Росії.

Пит.: Коли? Відп.: 8. серпня.

Пит.: Як вона називалась перед вінчанєм? Відп.: Тереса Будкова.

Пит.: Чи ви знали Марію Павлову? Відп.: Так.

Пит.: Чи вона мешкала з вами? Відп.: Ні, як моя жена відїхала, то я мешкав з ними.

Пит.: Чи в тім часі як ся женщина прийшла до вас з дитиною, була там і Марія Павлова? Відп.: Ні.

Пит.: То її там не було? Відп.: В тім часі була ще моя жена в Америці.

Пит.: Чи ви мали коли яку роботу в монастири? Відп.: Так.

Пит.: На яку суму ви могли мати там роботу? Відп.: Я робив в Мейфільд і приймав також роботу коло ікон в монастири. Ся робота могла бути варта 75 дол.

Пит.: Чи ви просили о більше роботи? П. Сніткін: Протестую проти сего питання, бо во- но невідповідне і недорічне.

П. Гарван: Я хочу показати, який є мотив (при- чина) зізнавання сего свідка.

Судія: Протест ухилений; се є перекресне пере- слухуванє.

П. Сніткін: Застерігаю собі право відклику.

Відп.: Так, і він (Арсеній) казав мені, що коли я скінчу сю роботу, то він дасть мені иншу.

Пит.: Так, і потім не дав вам же роботи.

П. Сніткін: Перепрашаю, заки свідок дасть від- повідь, я протестую на сій підставі, бо питанє є не- вмісне, невідповідне і недорічне.

Судія: Протест ухилений.

П. Сніткін: Застерігаю собі право відклику.

Відп.: Опісля дістав роботу якийсь контрактор з Нью Йорку.

Пит.: Отже ви не дістали сеї роботи, бо він дові- дав ся, що ви не належали до церкви, а першу ро- боту ви дістали лиш тільки для того, бо ви казали йому, що єсьте членом церкви.

П. Сніткін: Протестую проти сего на тій підставі, бо питанє є вже на перший погляд недорічне, невід- повідне і невідповідне.

Протест ухилений. Застерженє.

Відп.: Ні, я належав до Братства і ходив до церкви.

Пит.: А потім він довідав ся, що ви не належали до церкви.

П. Сніткін: Протестую проти такої форми пита- ня.

Судія: Протест не піддержаний. Се є перекресне переслуханє, п. Сніткін.

П. Сніткін: Прошу о хвилину, Сьвітлий Суде.

Прокуратор питаєть ся свідка, який був настрої ду- ха Арсенія і каже так: „він довідав ся, що ви не на- лежали до церкви“. Як може свідок знати, який є настрої у другого чоловіка?

Судія: Добре, но він може сказати, що другий чоловік довідав ся або не довідав ся про него.

Протест піддержаний.

П. Сніткін: Застереженє права відклику.

Відп.: Я не знаю. Я маю ще й тепер документи якими можу доказати, що я належав до церкви.

Пит.: Чи се не було причиною, для чого він (Ар- сеній) не дав вам другої роботи, лиш дав її ню-йор- ському контрактору?

П. Сніткін: Протестую проти питання на сій під- ставі, бо, по перше, воно приймає стан фактів, на які нема доказу, а по друге, воно є невідповідне і недо- річне.

П. Гарван: Я цофаю питанє.

Судія: Питанє цофнене.

Пит.: Чи ви не знали, що причиною, для чого вам не дали другої роботи, було се, бо зродив ся був сум- нів, чи ви належали до церкви?

П. Сніткін: Протестую проти сего на сій підставі, бо по перше, питанє приймає стан фактів, на які не- ма доказу і свідок вже відповів, що він належав до церкви, а по друге, се питанє невідповідне що до сего, який був настрої духа (у Арсенія); та й взагалі, пи- танє є невідповідне і недорічне і ніяк не може воно відноситись до сих обжалованих.

Судія: Протест не піддержаний.

П. Сніткін: Застерігаю собі право відклику.

Відп.: Про се не було ніякого сумніву. Я нале- жав до церкви і тепер ще належу.

Пит.: Що робив у вас Чалий? Відп.: Коли?

Пит.: Коли небудь?

П. Сніткін: Протестую проти сего.

Пит.: Тоді, як ся дівчина прийшла до вас. Відп.: Як ми з нею розмовляли, то він записував собі дещо з того, що вона говорила.

Пит.: Но як се сталось, що він як раз тоді до вас зайшов? Відп.: Я не знаю, як він до мене зай- шов; я знаю лиш, що коли я вернув з роботи, то за- став у своїй хаті Марію Криціцьку і сего чоловіка, Чалого.

Пит.: Значить, ви не знаєте, як він до вас зай- шов. Відп.: Ні.

Пит.: Чи се було перед чи потім, як статя поя- вила ся у „Свободи“? Відп.: Перед тим.

Пит.: Кілько перед тим? Відп.: Я не знаю.

Пит.: Місяць, тиждень, рік чи як? Відп.: Може місяць перед тим.

Пит.: Хто там ще був крім вас, Чалого і дівчи- ни? Відп.: Василенко.

Пит.: А може ще хто? Відп.: Був також Роман, що мешкав і харчував ся у мене; він відїхав до Росії.

Пит.: А це хто? Відп.: Більше ніхто.

Пит.: Чи ви вимінили всіх, що були тоді у вас?

Відп.: Моя жена, Чалий, Василенко і сей чоловік, що відїхав до Росії, Роман; більше не було нікого.

Пит.: Чи ви не знаєте, яким способом зайшла до вас Марія Криціцька. Відп.: Ні.

П. Гарван: Я скінчив.

Допитуванє Судії.

Пит.: Як то ви могли сказати, що се було в мі- сяць перед оголошенєм статі у „Свободи“, коли за- дані вами люде були у вас? Відп.: Я не говорю, щоб се було докладно місяць перед тим. Я кажу, „можє місяць“; можливо, що се було пів місяця або десь так около, а може й ще менше, як пів місяця.

Пит.: Ну, то чому-ж ви кажете що місяць перед тим? Відп.: Я говорив пів місяця.

Пит.: Чи ви кажете, що у своїй першій відповіди ви не говорили „місяць перед тим“? Відп.: Я говорив, що близько місяця або пів місяця.

Пит.: Чи ви стоїте при тім, що першим разом ви еказали „пів місяця перед тим“?

Протестую проти форми сего питання.

Судія: Ваш протест приймаю до відомости, як також і ваше застереженє.

Пит.: Чи ви стоїте при тім, що першим разом ви сказали: „пів місяця перед тим“?

П. Сніткін: Прошу, щоби Сьвітлий Суд порішив якось се питанє, аби я міг застеречись що до него.

Судія: Я приняв до відомости ваше застереженє; протест не піддержаний.

Пит.: Чи він давав хто які інформації, тепер як ви є тут за свідка?

П. Сніткін: Протестую проти форми питання, по перше тому, бо се питанє може викликати у судіїв присяглих сумнів що до зізнань сего свідка, а по друге, воно є невідповідне, невідповідне і недорічне.

Судія: Протест не піддержаний; прошу повторити питанє.

П. Сніткін: Застерігаю собі право відклику.

Судія: Чи ви хочете п. Сніткін, щоб я подав вам причину, для чого ставлю се питанє?

П. Сніткін: Ні, я не хочу критикувати Суду.

Відп.: Ні.

Судія: Він каже, що ні.

Пит.: Отже, то ви мислите, що се було навіть менше, як пів місяця. Відп.: Так, я гадаю, що се могло бути навіть тиждень перед тим.

Пит.: Навіть один тиждень. А чи не було воно ще менше як тиждень? Відп.: Як можу я се докладно сказати?

Пит.: То чому-ж ви кажете, що се було тиждень перед тим? Чому ви мислите, що се було тиждень перед тим, коли сего не можете сказати?

П. Сніткін: Я налягаю на свій протест. Протестую проти сего питання на сій основі, бо се питання є невідповідне, невмісне і воно не належить до річи.

Судія: Ваш протест проти питання прийнятий до відомости. Застережене.

Відп.: Я не занотував собі того. Можливо, що се було тиждень або два тижні або десь так перед тим; я не тямлю.

Судія: Ну, йдіть даліше.

П. Сніткін: Я вже скінчив. Прокуратор був ласкавий дозволити, аби з черги покликати тепер Епископа на свідка.

Судія: Добре, коли хочете, то покличте Епископа.

Преосвященний Сотер Стефан Ортинський, записавшись, вітавав, як слідує:

Відводове поступоване п. Сніткіна.

Пит.: Який є ваш стан? Чи ви є Епископом? Відп.: Я єсмь Епископом гр. кат. руської Церкви, Епископом поставленим римським Папою для гр. кат. Русинів в Злучених Державах.

Пит.: Як виджу, то ви є Епископом для всіх Русинів католиків, чи ви так хотіли відповісти? Відп.: Так.

Пит.: І поставив вас римський Папа. Відп.: Так.

Пит.: Як довго, Преосвященний, ви єсте Епископом? Відп.: Тут в Америці?

Пит.: Так. Відп.: Один рік і тепер вже пятий місяць.

Пит.: Значить, рік і п'ять місяців. Відп.: Так.

Пит.: А де є ваша церква? Відп.: Моя церква? Дома, я мешкаю...

Пит.: Де ви мешкаєте? Відп.: Я мешкаю в Філадельфії.

Судія: Де? Відп.: В Філадельфії.

П. Сніткін: А де є ваша катедра? Відп.: Моя катедра є також в Філадельфії.

Пит.: Як довго, Преосвященний знаєте, ви обжалованого Кирчова і обжалованого Цурковського? Відп.: П. Кирчів знає мене більше як рік.

Пит.: То ви знаєте його більше як рік? Відп.: Так.

Пит.: Преосвященний, чи ви знаєте ще більше людей, які крім вас знали-б Кирчова? Відп.: Я знаю своїх людей, о скільки, о скільки міг їх пізнати.

Судія: Яка є відповідь? Відп.: Я знаю своїх людей, о скільки взагалі я міг пізнати їх в однім році.

П. Сніткін: Отже кажете, що його знаєте. Відп.: Так.

Пит.: Чи ви, Преосвященний, знаєте ще більше таких людей, які знали-б Кирчова? Відп.: Так.

Пит.: Чи ви чули коли... П. Гарван: О ні. Прошу се доказати після права.

П. Сніткін: Прошу, Сьвітлий Суде... Судія: Позвольте йому ставити питання. Прошу йти даліше, п. Сніткін.

П. Сніткін: Прошу заждати хвилину, Сьвітлий Суде.

Пит.: Чи ви, Преосвященний, чули де-що коли проти, — прошу ласкаво ще не відповідати, — чи ви чули де-що коли проти репутації (доброго імені) обжалованого Кирчова що-до його честности і статочности?

П. Гарван: Протестую.

Судія: О, я допущу се питання. Повторіть його. (Питанє повторив стенограф).

Відп.: Ні, не чув.

Пит.: Чи ви чули коли де-що проти репутації обжалованого Кирчова що-до його правдолюбивости? Відп.: Ні.

Пит.: Чи ви розумієте питання? Відп.: Розумію, но прошу трошки поволіше.

Пит.: Добре, я буду питатись поволіше.

Судія: Повторіть питання, п. Стенограф. (Питанє повторив стенограф, як слідує: „Чи ви чули коли де-що проти репутації обжалованого Кирчова що-до його правдолюбивости?“).

Відп.: Ні не чув.

Пит.: Як довго знаєте ви другого обжалованого Цурковського? Відп.: Так само, значить більше як рік або радше один рік.

Пит.: Чи ви знаєте більше людей, своїх вірних, які крім вас знали-б Цурковського? Відп.: Що ви кажете?

Питанє повторено. Відп.: Так.

Пит.: Чи ви чули коли де-що проти репутації Цурковського що до його правдолюбивости? Відп.: До днес ні.

Пит.: Чи ви чули коли де-що проти репутації Цурковського, що до його честности і статочности? Відп.: Днес ні, а як буде на будуче, не знаю.

Судія: Яка є відповідь?

П. Гарван: „Днес ні“, що значить „до днес, ні“, бодай я так розумію.

Пит.: Так, ніхто з нас не знає будучности. Відп.: Правда, що ні.

Доказове поступоване п. Гарвана:

Пит.: Яке є занятє Кирчова? Відп.: Його занятє? Я знаю його як предіателя великого товариства гр. кат. товариства, що числять около 11 тисяч членів, а крім сего я знаю його як члена комітету мосі церкви в Джерси Сіті. Він є урядником при моїй церкві, длатого....

Пит.: Прошу заждати — чи ви знаєте, яке його занятє? Відп.: Я маю лиш такий з ним ітерес як Епископ.

Пит.: Чи ви знаєте, яке є його занятє?

Судія: Чим він займається для удержання свого життя? Відп.: Я не знаю. Можливо, що він є або був співласителем....

П. Гарван: Свободи? Відп.: Я не знаю.

Пит.: Часописи? Відп.: Так говорять.

Пит.: Чи ви коли читали його часопис? Відп.: Я не знаю, чим він трудить ся, я не знаю, яке його занятє.

Пит.: Чи ви знаєте Цурковського? Відп.: Він є редактором.

Пит.: Що він редагує? Відп.: „Свободу“.

Судія: Що? Відп.: Він редагує часопис „Свободу“.

П. Гарван: Чи „Свобода“ є часописею вапої церкви? Відп.: Мосі церкви?

Пит.: Так. Відп.: Ні, її читають мої вірні, греко-католики.

П. Сніткін: То греко-католики є вашими вірними? Відп.: Так.

П. Гарван: Чи ви знаєте часопис „Свободу“? Відп.: Так.

Пит.: А чи ви знаєте, що він є редактором часописи „Свобода“? Відп.: Так.

Пит.: Чи ви читаете сю часопис? Відп.: Не все; я не маю часу читати. бо кожного дня мушу десь їхати; для того не читаю кожного дня.

Судія: Прошу ласкаво відповідати лише на питання. Відп.: Добре.

П. Гарван: Чи ви читаете по російськи? Відп.: По руськи не по російськи.

Пит.: Ваше Преосвященство, прошу ласкаво перечитати послідний уступ сеї статі, звідси на долину (вказує).

П. Сніткін: Протестую бо се є невідповідне, невмісне і воно не належить до річи; достойний свідок не був тут покликаний, щоби його загально допитувати лише на се, аби посвідчив про характер обжалованих. Його не можна питати про якусь иншу квестію.

П. Гарван: Воно має як раз свою яіль, про що я свідка хочу питати.

Судія: Я ухилию ваш протест; коли питання покажеть ся невідповідним, то ви зможете на ново протестувати.

П. Сніткін: Добре. Поки-що я застерігаю собі уклінно право відклику.

Пит.: Чи ви се читали? Відп.: Так, но я не читав сего передтим.

Пит.: Ви не читали сего перед тим. Відп.: Передтим, ні; я читав тепер. Се є часопис сьвітська, а не церковна; я не читав її передме.

Пит.: А тепер, прочитавши її, чи ви думаєте, що честний чоловік міг би написати в статі таке, як там є в посліднім уступі?

П. Сніткін: Протестую проти сего питання, бо воно невідповідне, невмісне і не належить до річи.

П. Гарван: Я злучу його з чимось; а радше, воно вже злучене. Оборонець питав ся свідка, чи він чув де що коли про честність сих обжалованих.

Судія: Питанє дозволене.

П. Сніткін: Застерігаю собі право відклику.

Пит.: Чи ви одже думаєте, що який чесний чоловік міг би написати послідний уступ сеї статі, без згляду на се, якої він був би віри? Відп.: Чи то він се писав?

Пит.: Ні, ні.

П. Гарван (до товмача): Прошу се пояснити в руським язиці.

П. Сніткін: Сьвітлий Суде, я протестую проти сего ще й з тої причини, бо в цілім розбираню справи прокуратором нема зовсім доказу, щоби обжалований писав сю статю.

Відп.: О що питаєте, прошу?

Судія: Прошу заждати, аж буде поставлене питання.

Пит. (через товмача Михайла Тандліча): Чи ви думаєте, що який чесний чоловік без згляду на се, яка-б його була віра, міг би написати сей послідний уступ про віру других людей?

Судія: Протест ухилений.

П. Сніткін: Застерігаю собі право відклику.

Відп. (по англійськи): Коли се правда і коли вона доказана, то міг би написати.

Пит.: Прошу дати мені лиш відповідь. Відп.: Я не можу сказати сего. Як щось є правдою і в Америці дозволене, то можна писати; но я єсмь тут ще не довго і не знаю, яке є американське право. Як воно є правда після американського права, то може писати; як ні, то пі.

Пит.: Ваше Преосвященство, я не питаю ся вас, яке є американське право, а позвольте лиш звернути увагу на се, що почуванє честности є те саме в Америці як і всюди инде, і я питаюсь вас лише про се почуванє честности. Ви собі певно пригадуєте, що сей послідний уступ відноситься до цілої секти, (віри православної) а не до якогось чоловіка. Прошу ще раз перечитати, а завважате, що се не відноситься до одного чоловіка. (Читас): „Так то виглядають царославні подвижники“...

П. Сніткін: Прошу о одну хвилину; я протестую щоб ви се читали.

Відп.: Се не належить до мене, щоби...

Судія: Ви тут прийшли, щоби посвідчити про характерність і честність сих людей і тепер допитуєте вас так само, як кождою иншого свідка; таке є американське право. Відп.: Так.

Пит.: Закон не має згляду на особи. Коли ви кажете, що нічого ніколи не чули про се, щоб обжаловані були не людьми чесними, то прокуратор має право питатись вас о вашу думку і є управнений дістати сумлінну відповідь.

П. Гарван: Я хотів би знати, що свідок вважає за честне.

Відп.: Се правда; я нічого про се не чув до днес.

Судія: Тут ніхто не сумніваєть ся в правдивість ваших зізнань, ми не хочемо нічого знати лиш правду. Я гадаю, що ви розумієте моє становище. Чи розумієте моє поясненє? Відп.: Прошу ще раз повторити.

Пит.: Ви прийшли тут і заявили, що ніколи не чули, аби єї обжаловані були нечесними і нехарактерними людьми. Чи ви так говорили? Відп.: Так.

Пит.: Тепер-же питає ся прокуратор, як ви думали про такого чоловіка, який би написав таку статю, радше сей послідний уступ статі і прощу ласкаво дати відповідь. Відп.: Так, для того й я говорю, що коли се неправда, то жаден чоловік не повинен таких річей писати; коли-ж се правда, то я не знаю, чи у вашій державі дозволено так писати, чи ні.

П. Гарван: Се мене мало що обходить, чи воно дозволене чи ні. Прошу лиш відповісти на моє питання. Відп.: Власне я кажу, що коли се неправда, то ніхто не може так написати; з другої сторони коли се є правдою, то я не маю що більше відповідати.

Пит.: Чи ви скінчили? Відп.: Що, прошу?

Пит.: Чи ви вже дали відповідь? Відп.: Що?

Пит.: Чи ви вже скінчили свою відповідь? Відп.: Коли се правда, що написано...

Пит.: Ну, се вже ви говорили.

Судія: Чи ви читали сю часину статі, на яку прокуратор звернув вашу увагу?

П. Гарван: Чи ви читали сей уступ? Відп.: Так, як раз тепер її прочитав; но передтим я не читав.

Судія: Питанє отже є, чи се, що написане в сій уступі, відноситься до якогось одного чоловіка. Чи в сій часті статі, яку просив вас прокуратор перечитати, є згадка про якогось чоловіка? Відп.: Із сеї статі я не можу сказати...

П. Гарван: Ні, прошу не звертати уваги на цілість статі.

П. Сніткін: Свідок чейже управнений переглянути цілу статю.

Відп.: Сей уступ є лише висновком, і я мусів би цілу статю перечитати.

Пит.: Ваше Преосвященство, прошу звачати на запорядженє Суду.

П. Гарван (до товмача): Прошу сказати свідкови, щоби ласкаво зважав на запорядження Суду. В Суді трактується ся всіх свідків однаково.

П. Сніткін: Звертаю увагу, що се не по дженгельменськи робити Епископови таку замітку.

Судія: Я вже заявив, що Суд нічого собі так не бажає, як сего, щоби бути безумовно ввічливим супроти Епископа.

Відп.: Добре.

П. Гарван: Переклад сеї статі, про який тут бесіда є такий: Прошу слухати уважно, а чого не арозумієте, прошу спитатись мене і товмач розкаже вам се по руськи.

П. Сніткін: Простіть, Ваше Преосвященство, що я скажу; прошу ласкаво не відповідати, доки мій протест не буде втягнений до протоколу.

Відп.: Добре.

П. Гарван (читає): „Так то виглядають царославні подвижники в деннім сьвітлі, без маски. На папері, щоб туманити людей, сьвяті та божі, що хоть з чобітьми бери і саджай їх живцем у небо — в дійсності однак гниль, бруд і лайдацтво крайного степеня. І не дивниця, бо се в більший часті люди без найменшої освіти і образована, кроплені без розбору, щоб лише „бізнес ішов“. — Ну, ви отже є Епископом гр.-кат. церкви. Відп.: Так.

Пит.: Чи ви гадаєте, що який член гр.-кат. церкви міг би написати так про цілу російське католицьку віру, і бути при тім чесним чоловіком?

П. Сніткін: Протестую проти питання на сій підставі, бо воно не містить в собі цілої статі, і через те свідок не може висказати свого суду що до її частини а й не можна навіть від свідка домагати ся такого осуду; дальше протестую проти сего питання, бо воно вже на перший погляд є невластиве і невмісне і не належить до річи, як також протестую для того, бо се питанє, узглядаючи частину статі, зовсім не вказує, щоби вона могла яким чином відноситись до Арсенія.

П. Гарван: Як раз таке питанє я можу ставити.

П. Сніткін: Ну, се як раз...

Судія: Увагу свідка звернено на статю, мнимо оголошену сими обжалованими в тій цілі, щоби достежити його зізнань, яке він що йно складає, іменно, що він ніколи не чув, аби єї люди допустили ся якогось нечесного діла і задля сеї причини питанє є допускаєме. Ми хочемо довідати ся від Епископа, яке його понятє про чесні і нечесні діла.

П. Сніткін: Добре, Сьвітлий Суде, но він питає ся свідка про часть статі.

Судія: Ваш протест не може бути узнаний. Коли ви покликете тут чоловіка і хочете добути собі великої поваги із сего факту, що він є Епископом в католицькій церкві, а потім не хочете, щоби він висказав свій погляд на те, що є чесне, а що нечесне, то жаден Епископ ані жаден церковний достойник не має права домагати ся якогось такого привілею. Се говорю з належним поважанєм для свідка.

П. Сніткін: Я застерігаюсь проти висказування гадки Судом.

Судія: Я даю ською причину, за для якої я порішив в сей спосіб ваш протест. Протест не може бути піддержаний, ви можете застерігатись і ваше застереженє буде прийняте до відомости.

П. Сніткін: Застерігаю собі уклінно право відклику.

Відп.: Чи позволите мені говорити? По перше, я скажу, що вони не є католиками, вони не є російськими католиками. Вони православні і се инша віра від католицької.

П. Гарван: Так і я єсмь католиком і я се розумію. Прошу говорити даліше.

Відп.: Так, се инший нарід — маю на думці російських католиків; вони не є російськими католиками, вони є православні.

(Продовженє на сторони 6-й).

„SVOBODA“

(LIBERTY)

The Ruthenian Weekly
184 Hudson Str.,
Published every Thursday at
184 Hudson St., New York, N. Y.Published by
The Little Russian Nat'l Union
of America.

Established 1893.

REV. P. PONIATYSHYN,
Superintendent

Box 112, Elizabeth, N. J.

Адреса мешканця:

326 Rose Hill Place,
ELIZABETH, N. J.ANTH. CURKOWSKYJ,
editor184 Hudson Str.,
NEW YORK, N. Y.

K. KIRCZOW,

manager,

NEW YORK, N. Y.

Terms: Two dollars a year.

Advertising rates furnished on
application.Entered as second-class matter
December 21, 1906, at the Post
Office at New York, N. Y. under
the Act of Congress of March 3,
1879.**„Свобода“**часопис для руського народу в
Америчі і орган „Р. Н. Союзу“.
Виходить що тижня в четвер і
коштує:в Америці на 12 місяців ... \$2.00
до стар. краю на 12 місяців \$2.00
в Америці на 6 місяців ..... \$1.00Оплачувати газету треба всег-
да з гори.Гроші треба посылати в ре-
дакцію в листі, або через ек-
спресовий, або поштовою money
order (моні ордер). Money order
то є арточка, котру дістанете
від поштаря або агента на ек-
спресовій офісі, і шліть нам бо
без того ми не годні грошей ді-
стати.

Адрес:

„SVOBODA“

184 Hudson St., New York, N. Y.
Телефон 7074 Spring.Дописи просять ся писати ли-
шень на одній стороні картки.
Дописи непригожі до друку ви-
кидаються, наколи з гори не було
вказано, що жадає ся її звороту
і не було залучено марок на
зворот.**„Шепнув німий глухому,
аби показав дорогу
сліпому.“**Се можна-б сьміло сказати
о вас — „Гайдамаках“, — ро-
зуміє ся не історичних, але
питомих, американо-американських.
Бо справді на сім Божім
світлі діють ся часом дуже
дивні річі. От в 15-ім числі
„Свободи“ помістили тро-
стиси і куратори руської
гр. кат. церкви сьв. Ап.
Петра і Павла в Джерзі
Сіті, Н. Дж. „Гайдамакам“
на їх напасти коротку але
річеву і не виходячу поза
рами приличности відповідь
п. з. „Хто ви, та чого
хочете?“ Заголовок той
був дуже влучний і певно
на часі, бо дивіть, 7-ме чи-
сло „Гайдамаків“ з дня
13-го цвітня 1910 р., ко-
тре одночасно з 15-им чи-
слом „Свободи“ друкува-
лось (отже редактори „Гай-
маків“ не читали ще тої
відповіді), помістило коро-
теньку статейку п. з. „Хто
ми?“ Чи-ж не сьмішне то?...
Знайте прийшли серди до
голови по розум і томустали самі себе питати:
„Хто ми?“
Хто ви? — ми вам від-
повімо коротко але сьміло:
Ви є гурток людей, які не
хотючи працювати, сотво-
рили собі — як то є уже
в моді — якусь нову пар-
тію, та туманите дурними
поривами і фантазіями бід-
ного робітника, а вашу пар-
тію, котра в Америці є так
потрібною як тамторічний
сніг, уважаєте — даруйте за
слово — за дійну корову,
при якій без ніякого труду
і праці можна вигідно від-
почати, а крім того заробити
ще який гріш. Так, не
інакше — бо Гайдамаки
колись боролись з поль-
ською шляхтою і з Жи-
дами. В Америці однак шлях-
ти нема, а Жиди, не зва-
жаючи якось на вас, „руну-
ють“ свої бізнеси аж ся
курить і от в недовзі вже
зробять в Нью Йорку під
вашим таки боком новий
Брусалин; а ви бавтесь далі
своїми фантазіями та дур-
ницями.Так кажемо ми і так ска-
же певно кождий здорово-
мислячий чоловік.Та інакше твердите ви,
котрим помішалося цілком
в голові. В висше згаданій
короткій статейці п. з. „Хто
ми?“ яка є — скажемо вам
в тайні — збираниною ріж-
них польських афоризмів,
не знаєте, як властиво себе
називати. Зразу плачете, як
справдішні діди по відпу-
стах, а опісля переходите
в найбільших героїв та на-
зиваєте себе „стовпами те-
перішньої цивілізації, під-
ставою культури.“ Видимо,
що то не з Грицем справа...На початку пишете таке:
„Сьміють ся з нас, з сих
обідраних і горем пониже-
них. Потручують ся нами,
копають мов собак, зовуть
худобою, гонять з місця на
місце, а тому, що покірні
і т. д...“ — Тим виклика-
лись у нас „совершен-
ний“ жаль, та і плачемо
над вами бідлашними.Але тепер скажіть, коли
так плаксиво відзивались
давнійшій Гайдамаки?... От
вишліть хіба двох своїх де-
легатів до жебрацької шко-
ли в Парижі, а ті вивчать
ся там ще ліпших дідів-
ських штучок. Дальше на-
зиваєте себе „солею землі,
плідною і родючою землею“,
порівнюєте себе з верблю-
дами (гратуємо!) і пле-
тете інші нісенітниці. —
Ми не думаємо відбирати
вам де-чого з вашої „саржі“,
лиш дивно нам, що така
могутня сила так гірко пла-
че. Чи то може тому, що
тепер великий піст?Кажете: ти „двугуне“
(що то за дивогляд?), служ-
ниче, пастуху, а вікінгі а-
пелюєте до замітачів улиць.
На се скажемо вам, що ту-
тешні замітачі улиць му-
сять бути ситізнами та ма-
ють свою сильну організа-
цію і потрафлять самі без
вас боронитись, а кождий
з них стоїть далеко ліпше
від вас і не одному з вас
мігби дати навіть безплат-
ний місячний „борт“.Такі „чуда“ пускаєте в
світ тепер, коли ще є до-
сить холодно, а щож то бу-де в липни або червни, як
ваші голови пригріє добре
сонце?Партію уже маєте, бра-
кус вам ще лиш фондів, а-
ле по вашій думці і ті най-
дуть ся, бо ж задумсте пе-
ремінитись на організацію
просьвітну - асексераційну.
Щастя Боже! Будете при-
нимати членів від 16—50
літ. Вкладка місячна дуже
мала в І-й класі з трема
фондами виносить лиш 55
цт. місячно, в II-й же 30
цт. Лиш дивно, як то ви
зможете платити при так
малій вкладці в разі смерті
члена І-ої кл. 500 дол., ІІ-ої
кл. 250 дол., крім того за
утрату ока, ноги, руки по
100 і 50 дол.? Як ви се ви-
рахували, та на підставі я-
ких табель?... Але правда,
вам о се не ходить, чи діло
то буде мати яку будуч-
ність, вам йде лиш о се,
аби були на разі фонди.Друкуєте „Хлопістику“
о. Данила Танякевича, та
в ній тільки блудів та не-
дорічковитий, що місяця
годі зрозуміти, о що річ
йде. Бо і якже видавати
людям газету, коли вони са-
мі ледви вмють „поставити
люмери“ та навіть не зна-
ють житєписи нашого ге-
нія, а однак хочуть конче-
но стати проводирами на-
рода. Не може швець шити
одія, а коваль печи хліб,
а і редактор мусить мати
якесь знанє.Вкінці, що до грозьб ва-
ших „Свободі“, що ужис-
те „найострішших средств“
проти неї, за те, що умі-
стила оголошенє, що в Луд-
лов, Масс., потрібно робіт-
ників, то скажемо вам лиш
тільки, що ми умістили то
оголошенє, як і інші ви-
значні часописи, по прові-
ренню, що там страйк перед
півтора місяцем скінчив ся,
та що робітники дістали
підвижку. Щоб однак вас
вдоволили на будуче кожде
оголошенє представимо хи-
ба вам до апробати. Чи
згода?... Цікаво лишє зна-
ти, чому то ви, такі дбалі
о добро робітника, містите
в кождім числі величезне
оголошенє якоїсь шахрай-
ської медичної спілки, якої
оголошенє ми не умістили
за ніяку заплату...У вас здаєсь, щось псує-
сь, бо ваш салон в Джер-
зі Сіті (Гостинниця відд.
5-го „Гайдамаків“) пере-
став бути вашим, бо якась
рука зміла напись з вікон,
а і головн. рекордовий се-
кретар „зрунував“ від вас.
А шкода велика, бо ви бу-
ли одиноким руським това-
риством ще й до того „по-
ступовим“, яке мало свій
власний салон, і мало спа-
сєня робітника розпоювали
його патріотично-поступо-
во-радикально-соціалістич-
ною віскою.

Сьвідомий пролетар.

Перед Конвенцією.В однім з останніх чи-
сел нашої „Свободи“, по-
рушив я гадку, що если
справді хочемо робити що-
небудь для добра, та духо-
во і розвою наших робіт-
ників в тім краю, то по-
виннісьмо не тільки накли-кувати нашого робітника
до спільної, та солідарної
праці, але час до часу при-
гадувати йому, що без пра-
ці, без мозолів — нікому
мабуть не прийшло ще ні-
чого.Сю гадку підніс я тому,
позаяк знаю із власного до-
свідку, що поміж нашими
„Рутенцями“ таке водить
ся, що если нашого серде-
гу „не принукає“, не по-
просиш, то хотьбиш й ці-
лу миску намащених пиро-
гів перед ним поставив, то
без „принуки“ їх не ру-
шить.Але не про гумористику,
чи нашу питому амбіцію
днесь буде бесіда. Знаємо
чейже всі, що проявою ду-
хового і економічного роз-
вою у житю цивілізованих
народів є добра, та богата
преса.Ми Русини-Українці в А-
мериці не можемо покищо
похвалитись чимсь подіб-
ним.Масмо, що правда, пару
тижневників, будь двотиж-
невників, але вся наша
преса — се офіційні ор-
гани організаційних будь
релігійних змагань, і вони
з винятком нашої „Свобо-
ди“, не відповідають після
моєї гадки нашим потребам
за морем.Щоб мати добру та від-
повідну народним змаганням
пресу, безперечно треба
мати відповідні публіци-
стичні сили як рівнож за-
інтересованє та поперте від
загалу.Не знаю, яка у кого гад-
ка, але мені здаєть ся, що
часопись, до яких змагань
вонаб і не зачисляла ся,
повинна застосовуватись до
волі цілого загалу своїх чи-
тачів, а не накидати з гори
незрозумілі загалови „авто-
рітети“.Хто з наших робітників
читає щось більше чим ор-
ган організацій, у котрій
стоїть членом, незапереч-
но, що часопись тоді до-
перва аж стаєть не тільки
популярною, але й інте-
ресною для читача, коли
попри редакційні уваги,
поміщує рівночасно праці
визначніших одиниць та
уділяє голосу усій публіці.Ми, українські робітни-
ки, еслиб знайшлось у нас
усіх „дакус“ більше солі-
дарности, безперечно роз-
поряджувалиб уже не дво-
ма трома тижневниками, а
ле впрост дзєвниками, я-
ких і другі нам позавиділиб.Гаразд! Але в який спо-
сіб взятись до такого діла?
— запитає не один.Цілком просто і зрозумі-
ло, мов два а два — чо-
тири.„В своїй хаті, своя воля“,
сказав колись незабутий
наш Батько-Шевченко. Наш
„Р. Н. Союз“ в Америці,
доволі уже сильний, щоб
міг славним нашим Союзом
давати „Свободу“ не
як тижневник але хотяй
видавати її два рази у тиж-
день...Розумієть ся, що се по-
ки-що лишень моя гадка,
через котру наші Союзівці
не повинні заздалегідь зно-
охочуватись, що мовляв,
така річ потягнулаб за со-бою нові видатки, нові тя-
гарі на членів „Союзу“,
позаяк побільшаючи „Сво-
боду“, потребаб побільши-
ти й дотеперішній персо-
нал редакції і друкарні
з'єднати більше число спів-
робітників, подбати о точ-
нішшу експедицію і т. п.
Се правда. — Але знаю з
практики, що значне число
наших Союзівців недово-
ляєть ся вже виключно
тільки „Свободою“ в такім
як тепер форматі.Наш робітник хоть і за-
голюканий, вернувши з
праці хоче уже щось більше,
чим урядові оголошенє в
органі якої небудь Органі-
зації.В газеті, за котру пла-
тить, хоче наш робітник
найти якусь віраду, духо-
ве вдоволенє, а не мелан-
холійні виводи, котрі місно
віради вводять його в сум-
нів у власні змагання, у вла-
сне наше народне житє.Не дивота отже, що де-
котрі наші робітники, не
тільки радо розкоплюють
кат зна які чужі, або ніби-
то і свої пашквілі, тому
лишень, що їх видавці чи
редактори пібито „остро“
чешуть усіх дармоїдів чи
там „темних духів“, незна-
ючи, що саме ті „видавці“
чи редактори суть в сути
річі не меншими пасожи-
тами від усіх гнобителів
робітничої касты в своїм
позакулісовім житю...Даймо нашому робітни-
кови такий духовий корм,
який відповідає його обста-
винам, дозволю і йому
виговоритись, а побачимо,
що він перестанє витирати
чужі кути, себ-то спомагати
своєю кєрвавицею чужі
кути.Конвенція „Р. Н. Союзу“,
як знаємо, недалеко. У кого
добра воля і охота прислу-
житись „меньшому брато-
ви“ чому-б спільно зазда-
легідь не поручити так
важної справи, як орган
„Р. Н. Союзу“ в Америці?
У кого отже здібности, хай
начеркне плян, другі най-
затягають підвалини, а бу-
дову народньої сьвятині
внесуть своїми руками ли-
шень самі наші робітники.
М. Бєля.**Москвофіли користають
з темноти народа.**Майже в кождім числі мо-
сквофільських шмат можна
вчитати як они придержу-
ють ся корінної етимоло-
гії та як захранюють на-
родну традицію, але поди-
вити ся на їх діла то ба-
чить ся нічо иньшого, ли-
ше російську політику.От і тепер при народній
переписи кажуть Русинам
записувати ся Росіянами і
тут як раз мають дуже до-
бру нагоду перевести своє
діло успішно, бо по ан-
глицьки Росіянин називає
ся Russian (Рошен), що ду-
же походить па слово Русин,
а наш пересічний чоловік
не дивить ся на корінну
назву лишє на слух, тай
каже, що они „мають рехт“.
З того вивязали ся сими ча-
сами полєміки по руських
громадах в Америці, де не-одна сьвідома одиниця хо-
че, щоб Русини записували
ся своїм правдивим іменем
і намовляє їх, аби спеду-
вали свою народність Ru-
thenian (Рутинієн), але ба!
трафіть ся перший ліпший
недоук, або кацап, тай по-
сеує цілу справу, кажучи:
Люди, не слухайте, його,
бо він хоче вас поробити
лютеранами.В останнім числі „Посту-
па“ читаю, що оден штор-
ник з Катасакви зробивбу-
чу перед церквою намовля-
ючи людей, щоб недали ся
записати лютеранами. На
поміч прийшов йому негра-
мотний председа.Шторника сего знаю ду-
же добре, людина чесна і до-
брий з него Русин, та на жаль
бракзнання, брак відомостий
з нашої історії спонукав
його до того протесту. Він
називає ся Гавриїл, а по ан-
глійськи пише себе Натту;
еслиби хто сказав йому, що
по англійськи Гавриїл по-
винно писати ся Gabriel
(Гейбрієл) а не Натту, то
очи би йому за се видра-
пав, бо ухом він чує, що
Гаврило а Гарі є до себе
подібне. Та що дивувати ся
шторникови, що з Гаврила
зробив себе Гаріого, коли
ту сам редактор „Правда“,
чи встидає ся свого імени
чи з невіжества назвав се-
бе по англійськи Walter
(хоч хрестне його імє є Ва-
силь).Та нам тими неповідже-
нями не треба зражати ся,
бо інакше не може бути
поки нарід темний. Если
хочемо щоб нарід був осві-
домлений, мусимо його учи-
ти неустанно. А до такого
акту як сего річна пере-
пись треба було пригото-
вити Русинів заздалегідь,
не в останній хвили.Коб ми не мали москов-
ських запроданців між со-
бою, то всяка народна ро-
бота пішла би легше. Возь-
мім прим. Чехів. Їх Англи-
ки називають Bohemian;
правда, що більша ріжни-
ця Чех-Богімієн, як Ру-
син-Рутинієн, але Чехи се-
му не противлять ся, бо
знають, що весь цивілізова-
ний сьвіт так їх називає,
тай між ними нема Юдів-
запроданців.Для нас дуже цікавий ви-
слідтої переписи, бо після
неї можемо порохувати свої
сили; засів наш приніс пло-
ди, хоч не багаті, але саме
цільне зерно, і з того зер-
на розродить ся сьвідомий,
здоровий українсько-русь-
кий нарід в новій вітчизні;
москвофілам лишімтемноту,
якої їм і не завидуємо.

Знакомий.

ОГОЛОШЕНЄ.Дяк нежонатий пошукує за-
раз посади; уміє провадити но-
гий сьпіл, і може обняти поса-
ду дякоучителя. Голос тепо-
рий. Ласкаві зголошенє просять
ся слати до редакції „Свобода“
Мирон Сокольский.**Русько-
Англійський ТЛУМАЧ**з котрого можна дуже скоро
навчитись англійської мови.
Сторін 256. Тверда оправа. Ціна 60 центів.
Можна посилати поштою марк.
Заказувати у:
And. Sawka, 52 Greene St., Jersey City, N. J.
Агентом даєть значний одуст.

До відомости членів бувшої корпорації Р. Нар. Дім в Америці, маючих шері А.

Сею дорогою повідомляє Лквідаційний Комітет всіх членів з уділами А), що висилає днес друкований звіт і справозданн: з поданем стану довгів і довжників, котрі позичили гроші з каси Народного Дому на моргечі і котрі то довги ще цілковито не сугь стягнені до каси Лквідаційного Комітету.

Понеже Лквідаційний Комітет не має адресів до всіх членів, для того висилає сі справоздання як і повновласти на слідуючі адреси: Alex Sharszon, 524 Pine St., Shamokin, Pa., Rev. J. Sandecky, Box 375, Olyphant, Pa., Wasył Hryszko, 439 N. 6 Ave., Scranton, Pa., Alex Horbal, 135 Main St., Derby, Conn., Paul Zietyk, 513 E. 70 St., New York, N. Y., Mich. Keleczawa, 38 Greene St., Jersey City, N. J., Rev. M. Stefanowicz, 109 7th St., SS. Pittsburg, Pa.

На сі адреси просимо зголошуватись по сі справоздання, а котрі члени замешкують по дальше, таких просимо також віднести листовно, залучивши 2-центову марку, з жаданем прислання справоздання і повновласти від котрого небудь з повисших адресатів.

В місцевостях, де є кілька членів просимо зібратись на мітинг а сею справу докладно розважити і як найскорше підписані повновласти прислати на адрес, який на них є поданий, щоби з сею справою як найскорше розв'язатись.

Рівночасно упрашаємо тих Вп. панів і добродіїв, на котрих адреси висилаємо сі справоздання, щоби ласкаво як найскорше роздали поблизьким членам і зарадили мітинги над сею справою.

Від Лквідаційного Комітету.

Х. Хурчів, предсід.

Блудні сини.

Не знати, чи найдесь де на світі другий нарід, подібний нашому? Думаю, що ні! Наш Русин леда якому „лапсердакови“, дурневи, сейчас повірить і дасть ся обдурити. Знов часом погнівався на смерть і то тільки за якісь свої личні інтереси, напр.: скануть його з куратора, або не виберуть за предсідателя в парохії, вже і погнівався на священика, Епископа і т. д. і сейчас зміняє і перекидаєсь в иньшу сторону, вирікаєсь своєї церкви, своєї віри, і стаєсь найбільшим ворогом своєї народности.

Таке і у нас, на Edwardswille, Pa. Ми Русини з Галичини і Угорщини, ще перед 10 літами жили в купці як Бог приказав; всі ми належали до одної церкви в Кінгстон, Па. та було нам добре жити і Бога величати. Но „чорт“ не спить, (дух святий при нас хрещених) позавидавав нам того добра, і звідкись принесло лихо небіщика о. Товта до Wilkes Barre, Pa. Оскільки я довідався, то о. Товт мусів з краю утікати нічними годинами, бо за сирітські гроші, котрі він розгуляв в Пряшеві, чекало його скільки літ джелю.

Ну! і лихо не мало його де занести та аж до нас. Так коли о. Товт осів на парохії в Wilkes-Barre, Pa. він з кількома хрунями старав ся на силу перевести цілу парохію на російське православіє; однак люди злапались перед часом за розум, оглянулись на задні колеса і виточили о. Товтову процес. Так о. Товт по довгих короводах процес програв і мусів з гр.-кат. парохії пакувати „вон“.

Отже тепер о. Товт зі своїми хрунями остав без церкви, без парохіян, без нічого. Що они дальше роблять? Ото взялись на иньший спосіб; на чолі тої

хрунівської банди стояв тоді теперішній староста і пів „бос“ від церкви, славний ренегат і зрадник нашого народа, І. Репа:

О. Товт і Репа оба скомпаувались, взялись до шаленої агітації по сусідних плейзах, шукаючи для себе вірних — бо Wilkes-Barre Русини майже всі наплювали на ренегатів.

До нас також не далеко з Wilkes-Barre, Pa. тому і до нас о. Товт з часта заглядав, бунтувати спокійний нарід. Хвалив по під небеса російського царя, і то нещасне кнутославіє. Обіцюючи золоті гори, брехав, що російський цар вибудує сам церков, сам буде платив священика і дяка, що людям жадної колекти не треба буде платити і т. д. Отже своїми підступами і брехливими хвальбами, довели нарід до того, що церков в Кінгстон вже туй, туй мала опинитись в „шпонах“ кнутославних. О. Товт — хитрий то був лис — не памятай йому Боже і даруй вся согрішеніє вольноє і не вольноє — старав ся з самими кураторами змінити чартер, гр.-кат. священика випакувати, а самому засісти на гр.-кат. парохії. Та не сталося як гадалось. Тодішні всі куратори стояли при о. Товтови, і старались по злодійськи перепровадити справу в корті. Та найшлась одна чесна людина ім. Георгій Іванцьо між кураторами, який тоді був тростісом, і той переїхав їм дорогу, бо на се не згодив ся; отже тей одинокий чоловік уратовав гр. кат. церков від вовків в овечих шкірах. Честь і слава за те належить ся Георгію Іванцьови, що так бодро постояв за своєю вірою і за своєю церквою. От такими

штуками і способами о. Товт ширив то кнутославіє. Подібним способом пізнійше він старав ся і в McAdoo, Pa. підкупити ку-

раторів і передати церков в руки хитрих москалів. Та й там йому сею штуку не подарилось перевести.

По тім, коли о. Товт не діпняв своєї ціли в Кінгстон, Па., бере ся з Репою і будують церков в Wilkes-Barre, Pa. Намі Русини з Галичини вірили їх словам, злакомились на те, що їм цар будує церков і вдало ся о. Товтови відірвати одну часть від кінгстонської церкви, а одну часть від Wilkes-Barre церкви.

Коли уже се йому вдало ся — о, тоді він вже більше не говорив того, що то цар будує церков, але кричав: „Ви „сомари“ платіть по 25 дол. від фамілії!..“ Кількадесят родин, коли се почули, такі сейчас вернули назад до своїх церков і своєї віри. А решта зацофанців, бізнесмени, і всяка бранжа лишились такі при Товтови, і до днес там ще сугь. Ну! Тай і я там між ними був доси.

Умер в Росії ворожит Іван Кронштатський — умер і наш Товт. Полишились чуда по Івані Кронштатським в Росії — тай і наша Wilkes-Barre парохія також дочекалась чуда. Ото з провідіння Божого нашлось сорок вісім тисяч доларів довгу на церкві. І чиж для хлопа треба ще більшого дива і чуда? Тож не диво, що о. Товт за такі заслуги удостоїв ся мітри і всяких „цяцьок“ від ката Миколая. А недавно тому його портрет посвятив батюшка і поставив його фігуру в церкві там де „Святає святих“; тепер певно скажуть викинути з іконостаса Спасителя, а дадуть покласти там „святото Товта“.

Доки жив Товт, доти цар платив його і псаломщика. Товт для агітації даром крестив, хоть розумієсь, що за те на инім добре натягнув „хахла“. Теперішній батюшка за се немилосердно гніваєсь, бо мусить рівнож за даром крестити діти. Але чому Товт не хотів за даром погребати, або службу давати?...

Умер о. Товт, так сейчас зашталовано батюшкови і псаломщикови синодальну пейду — та ти дурний „хахол“ плати сам батюшкы і псаломщика, бо у Рассеї тепер деньгів нет. Народ не хотє давати на Америку рублі. Так Платон сам говорив, се сугь його власні слова.

Тому кілька місяців з'організувалась в Wilkes-Barre, Pa. гр.-кат. Галицька церков. О. Кузів від православної церкви забрав майже всіх, так, що при православної церкві осталося всего на всего 20 родин, самих зацофанців, ренегатів, людий темних, бо всі свідомі люди вернули до своєї церкви і віри.

Але вернім до чуда. Сей тягар, довг, який тяжить на церкві валять на наші плечі, не вважаючи на се, що нас коштує в кождо неділю сама стріт-кара 20 ц. до церкви і до дому.

Нас збаламучених Русинів з Галичини в Edwardswille, Pa. є около 150 родин, і до того часу всі зістаємо під російсько-царським кнутом. Тепер наміряємо відірватись від тої церкви, а збудувати собі другу церков тут в Edwardswille, Pa.

Наколи Платон вернув з „богоспасаємой матушкі Рассеї“, ми удались в депутації до него, аби нам позволив збудувати церков і дав нам осібногь священика. Він не вислухав нашу просьбу, та сказав так: „Я тепер вам не позволю церков будувати — може за два года, вперед сплатіть довг, який тяжить на старій церкві, а тоді можете будувати в Edwardswille, Pa. як схочете“.

Коли депутація почула таке наставленіє, члени зачали нарікати на Товта, і говорили, що Товт їх всіх мав за дурнів (ослів) а сам гадував, як йому подобалося і він ніколи о жаднім довгу не говорив народови.

От і тепер вилізло шило з мішка. Тепер ми знаємо, що Товт нас запровад Москалям. Аж тепер нам показали куди стежка в горах. Аж доперва тепер ми знаємо і віримо, що то значить кнутославіє. Ти „хахла“ галицький своєю кєрвавицею будуй церкви, Ти сам плати, церков на царя запиши, а Тобі всякий буде диктувати, що йому тільки захочєсь і уподобасєсь. Вперед сплати ту довг — а потому йди куда Тя чорт понесе.

Така Тобі заплата „хахла“ за Твої власні долари! „Свѣтъ“, „Поступь“ страх як ревають „спасайте ся, спасайте ся в кнутославію; від Ортиньського і від Папи втікайте, бо Платон „спасєніє для Вас носить в своїм кармані!..“ А яке то „спасєніє“, ми тепер пізнали на власнім хребті.

От такий то у нас „хаос“, що не до описаня. Такого гаразду нам полишив наш вітчим Товт. Не даром його свята земля не хотіла прийняти по смерті, бо пробували щось в трох місцях копати гріб, та всюди була сама скала. Конечно його хотіли похоронити коло самої церкви, та видно, що той чоловік не достойний був сего місця, бо мусіли його забрати геть, далеко від церкви.

Тепер, коли батюшка побачив, що з нами такі нежарт, що ми не хочемо довги платити, бо само собою розумієсь, як ми полишимо тут церков в Wilkes-Barre, Pa., так з неї нічо не буде, отже взяв ся знов на хитрий спосіб. В суботу дня 2. априля с. р. певно з висшого повеління скликає в Edwardswille, Pa. мітинг і каже, що буде мати Сл. Б. два рази в Wilkes-Barre, Pa. а два рази у нас. Але вся колекта і офіра має йти на церков до Wilkes-Barre, Pa. Та нарід на се не згодив ся і знов скінчилось на нічмі. От, які то хитрі лиси. Певно, що і у самих єзуїтів

такі шпекулянти не найдуть ся.

Братя! Тепер ми оттут застановім ся добре над собою, і подумаймо добре де ми живемо. В „богоспасаємой матушкє Рассеї“, чи в Америці, на вільній землі Вашингтона? Звідки ми приїхали, і в якій церкві нас крестили? Якими були наші прадіди? То, що нам наші батьки і наші діди дали, ми потеряли і пішли на службу Москалям, котрих ми ніколи на очі не бачили. Ми виреклись своєї церкви, своєї віри і своєї народности. Чиж ми тепер не бачимо, куда нас запровадив „совєстний Товт“? Чи ми маємо дальше дати натягати ся „чорносотенцям“, які нас по просту висмивають і називають „дурними галицькими хахлами“. Чи нам конечно таких слухати, і до них депутації посила-ти?

Нас є ту, як вже я сказав, близько 150 родин. Спробуємо собі священика нашого рідного, з Галичини, маємо тут тепер свого руського Епископа, Преосвященного С. С. Ортиньського, попросім його о священика, а сей Владика певно нашій просьбі не відкаже і сейчас пішле такого священика, якого собі виберемо. Раз отрясім ся від тих московських поєпанів, покажім, що ми нарід культурний, а нїякі раболіпники московського ката.

Чи то красно для нас бити поклони перед чорносотенцями? Чи-ж ми тих поклонів досять вже не набились в старім краю перед всякою лашнею? Доки крутили нами то крутили, а тепер ми мали найблизшу нагоду переконатись о тім „богоспасаємом“ кнутославію. Вже нам досить тих захвалюваних гараздів російських. В старім краю нас не одна павка натягнулась, тай і тут ми дались обдурити і натягнути а тепер хіба вже крайна пора прийти до розуму!

Крайний час і пора нам взятись тепер рука в руку, постаратись о свою власну церков і о свого священика, а всяких чорносотенців післати туди, де кози кують!...

Бувший царо-кнутославний, тепер уніят.

НОВІНКИ.

НАЛЕНДАР.

Цьвітень.

21	Ч	Келестина
22	П	Євсихія
23	С	Терентія Лазар.
24	П	Цьвітінна. Ант.
25	П	Василія еп.
26	В	Артемона
27	С	Мартина

— Дня 14-го с. м. на острові Коста Ріка наступив сильний землетрус. Множество будівель повалило ся, решта сильно ушкоджені. Людність втікла у страшнім переполосі на поля. Матеріальну шкоду обчислюють на мільон доларів. F 65

— Страйк служби трамваєвої в Філадельфії початий 19-го лютого, а який набрав тільки гамору в цілій Америці скінчив ся 14-го с. м. Компанія поробила малі уступки в користь робітників.

— Нові часописи. У Львові почала виходити нова часопис

п. з. „Емігрант“, орган „Товариства св. Рафаїла“ для охорони руських емігрантів з Галичини і Буковини, під редакцією о. Н. Будки. Виходить поки що пять разів до року, що два місяці, і коштує 1 К річно. Адреса редакції і адміністрації: Львів: ул. Коперника ч. 36. Зміст 1. числа за марца 1910: Чого ми хочемо? — Пересторога для американських переселенців. — Чи їхати до Бразилії? — Листи з чужини. — Всячина. — Добрі ради і пригадки. До 1. числа „Емігранта“ додано брошуру п. з. „Торговля дівчатами остерога для емігранток від „Тов. св. Рафаїла“ у Львові. — У Вінніпегу (в Канаді) почав виходити новий тижневник „Український Голос“. Видає його „Українська видавнича спілка в Канаді“, яка на р. 1910. вибрала предсідателем Т. Фреля. У. Г. редагує п. В. Кудрик.

— Поваленє москвофільського „столба“ на Буковині. Парох Станівців, екзарх і головний стовп тамошного москвофільства, ославлений піп Багатірець, зістав митрополитом здеградований. Скинено его з пароха, відбрано титул екзарха і перенесено за звичайного сотрудника до Веречанки. Ся заслужена кара стрінула Багатірца за се, що він за дуже „працював“ на Буковині на користь Росії, ширив чорносотенство, а як поїхав до Росії, то виголошував там на всяких зібранях промови, які були звернені проти Австрії. Очевидно, що за таку зухвалість „ряного“ москвофіла не могли наші власти поглядити его по голові. Коли-б так в Галичині „гладдили“ москвофільських стовпів, то такі Дудикевичі і инші, давно вже сиділи-б в криміналі, тай тоді менше було-б кирині між нашим народом.

— Архимандрит дефравдантом. В Петербурзі в александровський лаврі викрили недостачу 70.000 рублів. Завідуючий лаврою архимандрит Теофанес звернув увагу на великі недовладности в рахунках різних інституцій лаври, головню в відділі, що відноситься до кладовищ, котрим завідував архимандрит Амврозій. На приказ митрополита Антонія усунено Амврозія з його уряду і скликано загальні збори лаври в тій справі, котрі постановили здеградувати архимандрита Амврозія а від дальшої ревізії тим часом здержати ся. Одначе супроти того, що частина зібраних не згодила ся з резолюцією більшости, ухвалено скликати ще одні збори.

КАТАР ЖОЛУДКА.

Є се одна з найзагальніших недуг і вона властиво повинна називатись ся „mocus membrans“ в жолудку. Звичайно трапляє ся та недуга по причині надмірного їдженя або питя. В богато случаях нарід називає її загально „хоробою“ і старає ся з ньої лічити їдженем яриши або сквашених уже страв або навіть при помочи сильних алкоголічних напиків. Таке поступованє ще більше шкодить і так вже бідному жолудкови. Одиноким відповідним ліком є Трінер Американський Еліксир Гіркогь Вина, позаяк він рівночасно не лиш скріпляє і успокоює жолудок, але тим самим і приготює його приймати скріплювачу поживу. І яканебудь не булаб причина жолудкового катару Трінера Американський Еліксир Гіркогь Вина завсїгди принесе покадану пільгу і поміч. Уживайте його сейчас, як лиш спостережете страту апетиту або сил фізичних. Спробуйте його також в усіх иньших недугах жолудка, кишков, нервів або крові. По всіх другосторах.

JOS. TRINER,

1333-1339 S. Ashland Ave., Chicago, Ill.

СПРАВИ Р. Н. СОЮЗА.

Покровитель і почесний член
Р. Н. Союзу.
Преоосвященство Стефан Со-
тер Ортинський, перший ру-
ський єпископ в Америці.
Головний Уряд „Р. Н. С.“ на ро-
ки 1908—1910.
Духовний управитель:
Михайло Балог,
712 Carson St. S. S. Pittsburg,
Pa.

Предсідатель:
Амбро Канігула,
McAdoo, Pa.

Місто-предсідателька:
Марія Черемшак,
Trenton, N. J.

Місто-предсідатель:
Федор Гут Кульчицький,
Pittsburg, Pa.

Касієр:
Алексій Шаршонь,
524 Pine & Franklin St., Sha-
mokin, Pa.

Секретар фінансовий:
Вох 76, Jersey City, N. J.
Секретар рекордовий:
Геодозий Лабовський,
Вох 76, Jersey City, N. J.

Радні:
Михайло Беля, Holyoke, Mass.
Петро Ярема, New York, N. Y.
Іван Глова, Shamokin, Pa.
Анд. Стефанович, Pittsburg, Pa.
Алексій Горбаль, Derby, Conn.
Михайло Черін, Cleveland, O.

Контрольний Комісія:
Д. Добровор, 25 Chestnut St.
Yonkers, N. Y.

Василь-Гришко, 439 N. 6th Ave.
Scranton, Pa.
Михайло Бабій, 391 Maple Ave.
Kingston, Pa.

Директор друкарні:
П. Понятинь,
Вох 112, Elizabeth, N. J.
адреса мешканця
326 Rose Hill Place,
Elizabeth, N. J.

Редактор:
Антін Пурковський 184 Hudson
St., New York, N. Y.
Менеджер друкарні:
К. Кирчів, 184 Hudson St., New
York, N. Y.

Головний організатор:
Ліх. Беля, 56 Hamilton St.,
Holyoke, Mass.

Головна Канцелярія Р. Н. Сою-
за знаходиться під числом 123
Sussex St., Jersey City, N. J.

ВСТУПАЙТЕ ДО СОЮЗА!

„Руский Народний Союз“ —
Принймає членів до 45 літ ж-
т.

Вступне після літ.

СОЮЗ ПЛАТИТЬ:

В разі смерті члена класи „А“
(ціле посмертне) \$1000.00.

В разі смерті члена класи „В“
половину посмертного \$500.00.

Посмертне за жінку або мужа
члена класи „А“ \$400.00.

Посмертне за жінку або мужа
члена класи „В“ \$200.00.

Посмертне за діти від \$15.00 до
\$300.00.

В разі утрати: а) обох очей, ніг
або рук \$1000.00.

б) одної руки, ніго або ока
\$200.00.

Если отець родины в шпитали
божественных, Союз платит що
року родині \$150.00.

Хто хоче вступити до Союзу,
мусить вписатись також до брат-
ства, яке належить до Союзу.

ДЛЯ П. П. СЕКРЕТАРІВ
Р. Н. СОЮЗА.

Повідомляю раз на все, що
всі гроші належать до каси Р. Н.
Союзу, посилаєся так: на по-
леу order-ах або чеках виписує-
ся ім'я Alex Sharshon, Shamokin,
Pa. Дальше так записаний по-
леу-order або чек не досилаєся

до Голов. Касієра, але враз з ви-
казами до Голов. Секретаря. Го-
ловний Секретар опісля відси-
лає їх до Голов. Касієра.

С. Ядловський,
Голов. Секретар.

ЦІНИ І ПРАВИЛА ОГОЛОШЕНЬ В „СВОБОДІ“.

1) ОГОЛОШЕННЯ БІЗНЕСОВІ, які йдуть довгий час (від 3 міся-
ців до року) платять ся після спеціальної тарифи, яку інтересовані ді-
стануть на зажаданні листом.
2) 3-го або 3-и разові ОГОЛОШЕННЯ БІЗНЕСОВІ по 3 цнт. від
слова за кожний раз.
3) ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ, як: мітинги брацтва і товариства належ-
ать до Р. Н. Союзу поміщав ся безплатно один раз в рубриці „Рус в
Відділах Р. Н. Союзу“.
4) ОГОЛОШЕННЯ ТЕАТРАЛЬНИХ ПРЕДСТАВЛЕНЬ І БАЛІВ по
2 центи від слова для брацтва і товариства належачих до Р. Н. Союзу,
а для товариств не належачих до Р. Н. Союзу по 4 центи від слова.
5) ПОШУКУВАННЯ ОСІБ І РОБОТИ по 2 центи від слова за най-
менше 10 слів.
6) КОНКУРСИ ПАРОХІЙ і інші по 3 центи від слова.
7) ПРОПОЗИЦІЇ ЖЕНИТБИ по 10 центів від слова за найменше
10 слів.
8) Одноразове оголошення адреси 25 центів.
9) Належність за всяке оголошення мусить бути прислана з грош
та в цілості. В противний раз оголошення безцільно не поміщає ся. На-
лежність за дрібні оголошення можна присилати також поштовими
марками.
10) Кожне оголошення мусить бути в редакції на тиждень перед да-
тою виходу того числа часопису, в якому воно має бути поміщене. Ого-
лошення телефоном не приймає ся.
11) За зміст оголошень або за відвічальність оголошувача ся в ча-
сописі фірм редакція не приймає ніякої відвічальності.
12) Кого-б скривджено, або з ким аби обиджено-б ся в тій фірмі,
яка оголошує ся в нашій часописі, нехай про се сейчас повідомить ре-
дакцію, а коли подасть достаточні докази ошукства, викине ся оголо-
шення нечесної фірми; промі сего редакція доложить всіля старань, щоб
ошукство потягнути до відвічальності.
13) Редакція має право відкинути або перервати яке небудь оголо-
шення, не подаючи причин.
14) Редакція має право жадати від фірм або незнатих осіб, щоб
прислали докази, що ведуть свій бізнес чесно і дійсно зможуть додер-
жати того, що обіцяють в оголошенні.
15) В оголошенні мусить бути тільки правда. Редакція має право
відкинути всяке підворіє оголошення.
16) Оголошення мусить бути писані пером, виразно і на одній сто-
роні паперу.
17) За дрібні оголошення редакція не висилає ніяких повісток.

До всіх зн. Секретарів і Організаторів Відділів Р. Н. Союзу.

Звертаємо отсим увагу пп. Секретарів, щоби не
прислали декларацій без виповнення свідомства лікар-
ського, яке виходить ся на другій стороні декларації,
позаяк такі не будуть прийняті. Члени понад 43 літ,
мають предложити метрику або який инший доказ
свого віку.

Рівнож при виповнюванню декларацій просимо на-
те уважати, щоби на декларації було подано на яке
посмертне ч е хоче належати перечеркненням слова
ціле або пол в посмертне (ого), кільки має він і його
жена літ, імя жени або якого иншого члена родини,
після того, кому член записав посмертне. Секретарі
мають уважати, щоби член заявив якої єсть віри. Не
вистарчає сказати, що член єсть Русин або рускої
віри, бо таких маємо вже кільки.

Член, котрий не вмів писати, має зробити на де-
кларації пером знак хреста, уміючий писати має
підписати ся власноручно на обох сторонах декларації.

Місячні справозданя т. є. друки на жовтих карт-
ках, як також адреси нових членів прошу виповню-
вати і присилати враз з деклараціями і розметом.

Від Головного Уряду Р. Народного Союзу в Америці.

Ч. 1287. КВІТ \$462.25
на чотириста шістьдесят два до-
лярів і 25 центів, котрі п. Марія
Снильська отримала як посмерт-
ну заповому по мужу Павлі з
Головної Каси Руского Народо-
ного Союзу в Америці.
Ernest, Pa. Априля 10-го 1910.
Марія Снильська.

Свідки:
Іван Шпонтак,
Мих. Конаба.
Від місцевого Уряду Руского
Народного Союзу в Америці.
Відділ (число) 134.
Мих. Товтен прес.,
Мих. Кузманич секр.

Ч. 1288. КВІТ \$87.75
на вісімдесят сім доларів і 75
центів котрі місцевий уряд от-
римав як пок. кошта по Ми-
хайлі Сниський з Головної Ка-
си Руского Народного Союзу в
Америці.
Ernest, Pa. Априля 10-го 1910.
Мих. Товтен.

Свідки:
Іван Шпонтак,
Мих. Конаба.
Від місцевого Уряду Руского
Народного Союзу в Америці.
Відділ (число) 134.
Мих. Товтен прес.,
Мих. Кузманич секр.

Ч. 1290. КВІТ \$82.25
на вісімдесят два долари, котрі
місцевий уряд отримав по Ва-
силью Матушин з Головної Ка-
си Руского Народного Союзу в
Америці.
Ernest, Pa. Априля 10-го 1910.
Мих. Товтен.

Свідки:
Іван Шпонтак,
Мих. Конаба.
Від місцевого Уряду Руского
Народного Союзу в Америці.
Відділ (число) 134.
Мих. Товтен прес.,
Мих. Кузманич секр.

Ч. 1292. КВІТ \$400.00
на чотириста доларів, котрі п.

Григорій Рогос отримав як по-
смертну заповому по жені Марії
з Головної Каси Руского Народо-
ного Союзу в Америці.
Dixonville, Pa. 10. Априля 1910.
Григорій Рогос.

Свідки:
Теодор Артимович,
Микола Комар.
Від місцевого Уряду Руского
Народного Союзу в Америці.
Відділ (число) 182.
Он. Дашинич прес.,
В. Кульчицкий секр.

Ч. 1294. КВІТ \$400.00
на чотириста доларів, котрі п.
Йосиф Бучек отримав як по-
смертну заповому по жені Марі-
яній з Головної Каси Руского
Народного Союзу в Америці.
Monessen, Pa. 11-го Априля 1910.
Йосиф Бучек.

Свідки:
Яким Цимбала,
Ліля Піхурский.
Від місцевого Уряду Руского
Народного Союзу в Америці.
Відділ (число) 62.
Стефан Цимбала прес.,
Николай Сивик секр.

Ч. 1296. КВІТ \$400.00
на чотириста доларів, котрі п.
Іван Юрченко отримав як по-
смертну заповому по жені Зузан-
на з Головної Каси Руского На-
родного Союзу в Америці.
Cleveland, O. 10. Априля 1910.
Іван Юрченко.

Свідки:
Андрей Яцко,
Стефан Валко.
Від місцевого Уряду Руского
Народного Союзу в Америці.
Відділ (число) 212.
Йосиф Доваловский прес.,
Іван Ількович секр.

Ч. 1301. КВІТ \$100.00
на сто доларів, котрі п. Олекса
Вавришко отримав як надзви-
чайну заповому за невилікуму

слабість з Головної Каси Руско-

го Народного Союзу в Америці.
Allentown, Pa. 8-го Априля 1910.
Олекса Вавришко.

Свідки:
Адам Дверницький,
Василь Мазур.
Від місцевого Уряду Руского
Народного Союзу в Америці.
Відділ (число) 147.
Іван Дешевский прес.,
Юрій Луцків секр.

Ч. 56 КВІТ \$33.00
на тридцять три долари, котрі п.
Петро Горошак отримав як: по-
смертну заповому по сніні Емі-
ліан з Головної Каси Руского
Молодечого Союзу в Америці.
Ansonia, Conn. 30-го марца 1910.
Петро Горошак.

Свідки:
Алекс. Горбаль,
Мартин Пелех.
Від місцевого Уряду Руского
Молодечого Союзу в Америці.
Відділ (число) 68.
Григ. Сміх секр.

Рух
в відділах Р. Н. Союзу.

SCRANTON, PA. бр. сьв. Во-
лодиміра від. 162. повідомляє,
що на мітингу дня 20. марця у-
хвалено перенести мітинг з тре-
тої неділі по першій на четверту
неділю по першій. Повідомляє
ся отже членів того братства, що
слідуючий мітинг відбуде ся дня
24. априля точно о год. першій,
по Службі Божій в церковній га-
ли; член спізнивший ся пів го-
дини заплатить 50 цнт. кари а
урядник одного долара.
С. Чолий трес.,
М. Камінський секр.

Пошукування осіб.

(Оголошення в сій рубриці коштують
по 2 цнт. від слова).

— Лукаш Ковік, бувший
секретар Брат. сьв. Арх. Михаї-
ла в Whippany, N. J. Тому два
місяці виїхав десь до Pittsburg-a.
Глядає его Бр. сьв. Арх. Михаїла
в справі таких що двох членів
нашого братства прийняв до Р.
Н. Союзу і побрав від них роз-
мет до каси Союзу через 6 міся-
ців, а тимчасом показало ся що
сі члени не суть і до днесь запи-
сані в члени Союзу ані каси Р.
Н. Союзу не одержала зовсім сих
грошей. Хтоби знав о нім та про
его адресу, або може він сам був-
би ласкав зголоситись і сю спра-
ву мирною дорогою залагодити.
Голоситись просимо на адресу
теперішного секретаря братства
святлого Арх. Михаїла. — Mr.
Gregory Fanok, 51 Morris Str.,
Jersey City, N. J.

Христос Восрес!

Папери листові з желя-
ними Великодних Свят,
украшені цвітими або о-
бразками, 12 штук 25 цнт.,
6 карт почтових, з писан-
ками і иншими знаменами
Воскресення 25 цнт.
Дістати можна за попе-
редним надісланням грошей у
Ruthenian Book Store
439 N. 6th Ave., Scranton, Pa.

Др. ВИСОЦКИЙ,

одинаканий в Ньюарку руский лікар
і хірург з СТАРОГО КРАЮ
лічить всі недуги мужин, жінок і дітей.
Спеціаліст від водуг жовушка та всіх
всех секретних, половых хорот мужин
Вмашчує а недуги на власній, як би
і вастарію і внаслідок вона не була
Перші оглядини хорого даром.
26 Говору по російськи.
Office 142 Ferry str., Newark, N. J.
Телефон:
L. D. 1105 Market; 533 B. Newark.

Календар-Провідник
на рік 1910

тепер лиш 25 цнт.

Паміть до
EUG. HWOZDYK
705 Mint Alley, S. S. Pittsburg, Pa.

ПРОЦЕС.

(Продовженє зі сторони 3-ої),

Пит.: Но чим би вони і не були, то вони все та-
ки є людьми.

Судія: Чи вони мають які права, котрі-б ви ре-
спектували? Відп.: Я говорю про се, що коли який
чоловік катolik пише щось злого і то в тій цілі, а-
би понизити иншу віру, віру других людей, то я ду-
маю, що не повинен так писати, як тут написано.

П. Гарван: Се як раз до цілі і я так думав.
Відп.: Коли позволите мені говорити, то я ще скажу,
що вони, а радше їх сьвященники пишуть в своїх ча-
сописях такі річи проти католицьких Єпископів, що
їх неможливо навіть читати; навіть Хініці не писали-б
так проти нашої церкви, як вони пишуть.

П. Сніткін: І ви ще ніколи не виточили їм про-
цесу о обиду чести?

Відп.: Я можу вам показати часопись, в якій є
поміщена моя фотографія, і як вони проти нас пи-
шуть. Ми вже не звертаємо навіть уваги на се, що
вони пишуть.

Пит.: І ви навіть не звертаєте на них уваги?
Відп.: Ні.

П. Гарван: А чи вони очернили коли вас так,
щоб ви були батьком дитини? Відп.: Що?

Пит.: Чи яка часопись в Америці очернила вас,
що ви єсте-батьком дитини? Відп.: Я не розумію, є
що питаєте.

П. Сніткін: Прошу ласкаво Ваше Преосвящен-
ство, будьте спокійні. Протестую проти такого питає.
П. Гарван: Я дофаю питає.

Судія: Питанє цофнене. Питанє було лиш постав-
лене з уваги на се, що сказав Єпископ.

(Дальше буде).

Б. Сулковський і Ко.

виробляє повноздатні, контракти,
інтитулює свідки, веде процес,
купую і продає в краю ма-
етни, реальності,
а під кавцією 15 тисяч доларів по-
силає гроші, продає дешево шиф-
карти, полагає щось справи вій-
ськові, асентує купівлі і улюбленія
від виправ. 23
Все веде скоро, ретельно і дешево.
В кожнім случаю пишуть на адресу
B. SUKOWSKI & CO.,
22 Belmont Ave., NEWARK, N. J.

R. J. GLICK

Агент аскураційний від огня
Офіс знаходиться ся в
WILLIAM Mc CONNELL BUILDING
SHAMOKIN, PA.

Одинокий руский адвокат і нотар на
цїлу Америку Донтор прав
ОЛІАН ЧУПКА
Конзулярний комісар.

Пологає щось справи в Галичині.
Процес свадкові і ґрунтові Відбере
гроші від довжників. Справи військові,
Опоряджує контракти, пономочія і всі
випи документи. Перепроводжує інтиту-
ляції і всі виписи гіпотечні. 2-
3 N. Main Str. WILKES-BARRE, PA.
Адрес почтовий:
JULIAN CZUPKA, LL. D.
3 N. MAIN STR. WILKES-BARRE, PA.

РУСИНИ! Спмагайте своїх Ру-
синів. — Посилайте гроші до
краю, купуйте шифкарти в
Рускій спілці RUTHENIAN
EXCHANGE CO., 184 HUD-
SON STR., NEW YORK. У-
даватесь також до неї в спра-
вах ґрунтових і військових
котрі ся Спілка точно зко-
нує.

ХТО не має а хоче ді-

стати банкові
папери до пересиланя
грошей до краю, нехай
сейчас пише на адресу:
Ruthenian Exchange Co.
184 Hudson St., New York.

17 намішаних
желязничий

зодинаканий для
мужин
і жінок, накручує
ся без ключика,
довольчаний в
гваранцію на 20
літ, подвійні ку-
верти красю вири-
вані. Ходить без-
условно точно на спеціально виробле-
ний для людей, котрі роблять при жо-
лїзницях, і гварантує ся на 20 літ. Не-
важко нагода. — Ми вишлемо сей
годинник на кождо адресу за послыла-
тою (С. O. D.) \$5.75 і за зворот пере-
сылки, в тим привільюем, що кождий
може його оглянути, і если ему не по-
добає ся — то тоді не потребує платити
ау одного цента. За такий годинник
у пильного купця треба заплатити 35 дол.
Дуже гарний 14 кар. золотом позво-
лює ланцюшок а дармовисом — до-
дає ся даром до кождого годинника.
EXCELSIOR WATCH CO.
1101 Athenaeum Building, Chicago, Ill.

Новинки.

— Фонд народних шкіл ім. О.
Січинської. Дня 23 с. м. відбу-
ло ся засіданє комітету, на во-
стрім порішено: з узбираних до-
тепер датків в сумі 12.446 К 20 с
і чистого доходу з продажі збір-
ки статей Мих. Лозинського п.
н. „Акт 12. цвітня 1908 р.“ в квоті
428 К 06 сот. щоби становить раз-
ом 12.874 кор. 23. сот. готівки,
відділити 10.000 К яко фонд же-
лїзний, котрого річні відсотки
мають уживатись на підмоги і-
стнующим або повстающим прив-
атним українським школам на-
родним. Що до ужитя рештую-
чої квоти — поки що зарезерво-
вано до дальшого впливу жерт;
уділено додаток приватному кур-
сови в Івашківцях пов. Збараж
200 кор., а на будову приватної
школи в Черневі пов. Рогатин у-
хвалено позичку 1500 К на 4%
прц. до сплати в 4 роках. Ріш-
ення ухвалено не передавати по-
ки-що фонду в інші руки але
дальше збирати датки, доки не
повстане більша квота — котра
яко желїзний фонд давала б вже
такі відсотки, щоб можна з них
постійно підпомагати наші при-
ватні українські школи народні.
Тому порішено звернутись з за-
зивом до української суспільно-
сти, щоб не остала по заду По-
ляків і складала дальше жертви
на фонд народних шкіл ім. Оле-
ни Січинської.

— Воздушні торпедовці. Йо
Німеччині кружили уже від ро-
ку глухі вісти, що в фабрї
Крупна в Ессен роблять пробі
з машиною, яку окреслено воз-
душним торпедовцем. Берлінсь-
кому кореспондентови одного
англійського дневника удало ся
розвідати ся дещо ближше про
сю машину, а іменно: що фабрика
Крупна заключила умову з
певним винахідником, який на-
зиває ся Вайхерт і є професором
метеорологічного інституту в
Геттінген, котра запевняє ему
річний дохід в квоті 12.500 фран-
ків, призначений для робленя
дальших досьвідів. Машина є те-
рід аероплана, який порушує
малій електричний мотор, що
викидає торпеду зі скоростю
12—13 кілометрів на мінуту.
Сей аероплан має мати ще і сь
прикмету, що можна ним керму-
вати з підмогою герцевських
филь а що більше, можна вики-
дати експлозію і в хвилі і в та-
кім віддаленю, в яким хоче ся.
Тепер може бути нам ясно, чому
Англія боїть ся так Німеччині
і чому англійські паріоти радять
розпочати війну з Німеччиною
чим скорше, щоби потім не бу-
ло уже за пізно.

Ян польські пани хотіли запанувати над козаками.

Не було тоді на світі народу страшнішого для всіх, як Турки: боялися їх, як останньої біди, в Польщі, на Угорщині, в Німеччині, уважали народом найсильнішим, непереможним. Тому всі дивувалися відвазі козацькій, що вони сміють напасти на Турків у їх власній землі, визволяючи невільників з каторг турецьких та відпалюючи Туркам і Татарам за їх напади на християнські землі. З різних сторін — з Польщі, з Литви, з Сербії приходили до козаків на Запорожжя, разом з козаками воювати ходили. Довго там попадати ті пани не могли, занадто тяжке та суворе було життя козацьке, треба було вміти й голодувати й мерзнути, і в останній біді й небезпечності воювати.

Але королі та пани польські, що Україною правили, не так тішилися тим козацькими походами на Турків та Татар, як ними журилися. Татари та Турки раз-у-раз до них посилали послів та жалілися на козаків; грозили, що як король козаків не спинить, як будуть вони далі на турецькі й татарські краї нападаті, то Турки підуть походом на Польщу й знищать її до останнього. В Польщі-ж ніколи не було ані війська, ані грошей на військову, і тих турецьких погроз там дуже боялися. Правда король відписував Туркам, що козаки — люди своєвольні, єму не підвладні, він їх Туркам не боронить: нехай пішуть свої військові та винищать їх там на Запорожжю хоч до решти! Ва того й біда, що Турки й Татари не могли козаків на Запорожжю досягти, й тому далі жалілися на грозили королеві.

Тоді король став пробувати зробити, як це давно радив Остап Дашкович: взяти козаків у службу, дати їм плату настановити їм старшину, аби вони тільки України стерегли, або куди їх король на війну пішли, а самі самовільно на турецькі й татарські землі не нападали. Кілька разів король пробував того, але не ті вже часи були! Тепер козаків було не тисяча або дві, а намножилося їх по всій Україні: подніпрянський, як казали: „де куш — там і козак, а де байрак — там і ціла сотня.“ Король брав на свою службу тисячу або дві, і їх казав вписати у книгу, у реєстр: ці козаки звалися реєстрові, вони діставали від короля „клейноти“ — хоругву й інші знаряддя; король визначав їм старшого, якого вони мали слухати, а за те вже ніяке інше начальство не мало нічого до козаків, не могло мішати до їх справи й суду, ані податків від них жадати. Тільки ці реєстрові мали бути козаками, а всі інші, що досі козакували, мали мешкати як міщани чи селяне, сповняти міщанські чи селянські обов'язки, а в походи не ходити. Але що-ж, коли в той реєстр брали, кажу, тисячу або дві, а козакували може десять або два десятки тисяч? Та й сам король не раз, як треба було єму добрих воювачів на війну (бо війська в Польщі не було ніколи подостатком), то кликав усіх не питаючись, чи він реєстровий, чи не реєстровий.

І реєстрові козаки клейноти й плату брали, але також на реєстр не вважали: хто козакував, — далі козакував, і нові люди все прибували. Не тільки в степах, але і на Україні за Київом ніхто не міг справді якихось порядків у козаків робити. Король наказував, аби старости не пускали козаків у степи, у походи, не перепускали „на Низ“ ні бою, ні пороку, щоб козаки своєвольні не мали чим в Січі та по степах жити, ані чим воювати; хто-б то повіз, або пішов самовільно на Низ, король казав ловити й смертно карати. Але

старости боялися з козаками заціпати ся і не дуже тих наказів слухали. А козаки далі жили по своїй волі. Вибрали самі собі старшину: отамана, — званого також гетьманом, — осавулу, полковників і сотників. Всякі справи рішались на раді, куди всі козаки збиралися ся — там-же й ту старшину вибирали. Королівської старшини, старостів та панів не слухали. Походами собі, куди хотіли, ходили: чи на Волощину, чи на Татар, чи на Турків. Кожного, хто до них приходив, приймали не питаючи ся, чий і звідки. Тільки на короля й панів відказували та нарікали, що їх зачіпають та всякі труднощі роблять: недобрі на них були, і що далі, то більше було ворожнечі між козаками та панами.

Треба знати, що поки ті українські землі над Дніпром пустою лежали, доти й панів там не було. Якже стало там безпечніше за козаками, як Татари стали рідше набігати, як настала від козаків оборона й захист, стало туди багато людей прибувати. Пішла чутка скрізь про українське дозвілля: що там землі скільки хочеш, а панів нема, де сподобасть ся — осідай та орі, нікого не питаючи, нікому нічого не платячи. Сила народу почала збігатися з Польщі, з Волині та осідати в полудневій Київщині, де тепер Біла Церква, Канів, Черкаси, Звенигородка, Умань, та за Дніпром, де Ніжин. Остер, Переяслав, а далі й коло Лубен, Ромни, Гадяча, Полтави, де ще недавно порожні пустки лежали. Тоді й пани стали зараз до тих земель цікаві: почали випрошувати собі від королів землі, а королі давали; інші знов пригадували, що там за давних часів їх предків землі були, почали старі документи собі вишукувати; інші знову як старости та державці королівські, починали господарити. Котрі люде на тих землях за той час поосідали, уважали їх ті пани за своїх підданих, а також нові слободи закладали та людей з дальших країв закликали, обіцяючи свободу на довгі літа: на 10, 15, 20 і 30 літ. Панщини ще так відразу не важили ся заводити, але почали ставити панські млини, шинки, а людям забороняли варити пиво та горілку. Стали інші податки та драчки заводити. А де народу намножилося, то й панщину потрохи заводили. Але тоді ще до того мало де приходило. Тільки-ж і на ті заходи панські, що пани їх землі присвоювали, а їх своїми підданими, кріпаками уважали, тутешні люди, між ними й козаки, дуже гнівалися.

(З „Короткої Історії Руси“, проф. Грушевського).

В місяці Марті 1910 р. приступили слідуєчі нові члени до Р. Н. Союзу:

Тов. „Запорожська Січ“ в Трою, Н. У. Відділ Р. Н. С. 271.

В. 271. Татунчик Теодор, Никифор Василь, Городецький Роман, Марунчик Гнат, Білоус Михайло, Тижоня Николай, Притика Юрій, Гапій Николай, Марунчик Стеф., Мандрона Василь, Піскош Михайл, Шнира Михайл, Ковальчук Олекса, Носар Михайл, Турчин Михайл, Пакос Кирило, Кмінський Іван, Денег Стефан, Шипирпаль Іван, Базар Михайл, Михаліцький Гр., Колодницький Ілько, Джинджаристий Яким.

Бр. сьв. Петра і Павла Відділ 274. в Youngstown, Ohio.

В. 274. Лучкевич Анна, Терлецька Марія, Фірич Іван, Котик Дмитро, Луцькович Никола, Лопушанський Никола, Духняк Теодор, Грозовський Никола, Сухий Гнат, Гербель Петро, Цицик Николай, Любінський Вас., Кіктан Федор, Гербель Василь, Мурал Михайло, Сухар Петро, Волощак Василь, Павелько Юрина, Кіктан Люця, Оленіч Ми-

хайло, Стец Сенько, Волощак Теодор, Лопушанський Михайл, Голух Луць, Середницький Сень, Сухар Митро, Сухар Теодор, Полянський Михайло, Семрак Василь, Затворницький Михайло, Долгун Василь Олекса, Лопушанський Стефан, Цицик Іван.

Сестрицтво Преч. Діви Марії Відділ 275. в Perth Amboy, N. J. В. 275. Брус Павліна, Клеменц Марія, Корніш Розалія, Длуголінська Марія, Чімбер Тереса, Козак Марц., Цибулінська Францішка, Баран Марія, Паштіркі Юлія, Седлак Емілія, Ксензак Анна, Репак Зузанна, Келер Вікторія, Ванюш Юлія, Котис Анна, Шкурат Юлія, Яблонська Марія, Шкирпан Марія, Качмарі Катерина, Вереш Анна, Гріцка Анна, Качмарик Марія, Юраш Ева, Томаш Анна, Плішча Анна.

Бр. сьв. О. Николая, Відділ 276. в Ambridge, Pa.

В. 276. Вороновський Кароль, Шишак Василь, Гренич Никола, Мачита Михайл, Чікал Данило, Шишак Михайл, Лавринок Ів. Лавринок Стеф., Мачита Фед., Габла Гриць, Найдук Никола, Габла Іван, Андрушко Іван, Патіяк Фед., Самогела Олек., Онуфрик Іван, Рапач Іван, Касич Іван, Онуфрик Никола, Жук Никола, Купцяк Іван, Патель Василь, Гарбутяк Стефан, Котула Михайло, Лавринюк Ф. Василь, Свердан Прокіп, Гімон Григ., Лямка Іван, Пришляк Василь, Гусак Федор, Онуфрик Михайл, Лавринюк Василь.

Бр. сьв. Йоана Крестителя, Відділ 277. в Hartford, Conn.

В. 277. Ярлан Дм. Ярлан Ал., Маслоха Алекс., Настин Никифор, Магера Д., Вуук Прокоп, Шамрило Алекс., Мокрицький К., Молава Павло, Курко О., Курко П., Гвіз К., Зілінка С., Шегда А., Солецкий В.

В. 1. Кидонь Афтан, Козар Асафат, Татусько Захар, Гутофський Казимір, Дідович Антін.

В. 2. Русиняк Йосиф.

В. 3. Гіжа Семан, Леліо Сильвестер, Мосцівська Ефроска.

В. 5. Яцко Михайло.

В. 6. Суплінчак Василь.

В. 7. Сухиня Гриць.

В. 8. Качура Данько, Тарбай Б. Марія, Чорний Шарко.

В. 9. Корба Йосиф.

В. 10. Феленчак Ілько, Кланцко А. Й.

В. 12. Цюрик Варвара.

В. 14. Твардий Антін.

В. 16. Добощ Юрій, Божик І.

В. 17. Шингла Петро.

В. 18. Телен Крестіна.

В. 19. Опришка Іван, Оприш-

В. 20. Гадалевський Адам.

В. 23. Шаба Андрей.

В. 24. Якубо Іван.

В. 28. Цап Антошко, Трояновський Осиф, Колеса Антін, Лабанецкий Іван, Гелків Гнат, Дуря Стеф., Гелків Семко.

В. 29. Інголт Іван.

В. 30. Савка Андрей.

В. 33. Романюк Антін, Лоднюк Петро.

В. 37. Гобляк Зофія.

В. 39. Тхорик Онуфор.

В. 41. Валеский Петро, Бонцаровський Михайл.

В. 47. Петрушкевич Михайл, Клим Юрко, Стеця Гавриіл, Волошинський Петро, Геряк Л.

В. 51. Лаба Йосиф, Лаба Станіслава, Гес Казимір Кунік Іван, Федков Андрей, Воротилко Ант., Пачотек Іван.

В. 52. Цабаранок Василь, Дубіль Теодор, Кликот Андрей.

В. 56. Струс Константин.

В. 57. Недільський Іван, Барна Іван.

В. 59. Когут Антін, Мілановська Вікторія.

В. 61. Колчун Іван, Маралт Рудольф.

В. 62. Магац Митро.

В. 63. Зубік Афтан, Смолин Іван, Смолин Васищець.

В. 65. Відковський Стефан, Старанка Марія.

В. 66. Плеш Николай, Куля Філіп.

В. 67. Шпинда Мик., Мпсько Петро.

В. 71. Кубік Миколай.

В. 73. Буковський Адам.

В. 74. Томашевський Михайл.

В. 80. Криванич Іван.

В. 82. Виницький Анд., Круч-

В. 83. Фекула Марія.

В. 85. Субеляк Антін, Цепін Мик., Гріб Петро, Богда Іван, Мельничак Миколай.

В. 90. Тимків Ілько.

В. 91. Бодак*Іван, Симчак Н., Новосильский Теодор, Салак Іван, Прятка Іван, Данило Анд.,

В. 93. Баленчич Мик., Кокур Данило.

В. 95. Маркович Николай.

В. 98. Хованський Осиф.

В. 99. Губерець Пилип.

В. 100. Ладанівська Анастасія, Стефанович Сенья.

В. 102. Довсевич Володимир.

В. 104. Заблоцкий Іван, Ри-

В. 105. Цеплицкий Петро, Су-

В. 106. Водзінский Николай,

В. 108. Тарбай Стефан, Маду-

В. 113. Глушко Юлія, Рос-

В. 114. Псар Іван.

В. 115. Френк Бушта.

В. 117. Баріла Павло, Гладкий

В. 120. Філіп Дмитро.

В. 123. Костишак Федір, Назар

В. 125. Паньчиха Розалія, Ма-

В. 129. О. Іван Теодорович.

В. 133. Баславский Броніслав,

В. 135. Грицькован Філіп, Пог-

В. 137. Кравец Андрей.

В. 140. Васечко Григ., Литвин

В. 141. Брінь Григ. „Золосац-

В. 142. Бойко Юрій

В. 144. Сосновська Марія, Со-

В. 145. Баран Петро.

В. 147. Бондура Гриць.

В. 149. Баюс Іван, Свободзян

В. 150. Щербань Николай.

В. 153. Кіак Іван, Дуркот

В. 155. Кіак Іван, Пижник

В. 156. Кіак Іван, Пижник

В. 157. Берестецкий Михайл,

В. 158. Войтович Константин.

В. 159. Топольницький Еміл,

В. 160. Мазовська Паська.

В. 162. Скула Іван, Біляс Іван.

В. 165. Купец Андрей, Ши-

В. 167. Дубель Михайл.

В. 168. Притика Кузь.

В. 170. Вовковский Андрусь.

В. 172. Зданесевич Томаш.

В. 174. Сеньків Федор.

В. 175. Йопа Іван, Світлиц-

В. 176. Фариник М. Василь,

В. 179. Романишин Назарий,

Григорчук Антін, Федик Теод.

В. 180. Марташ Панько.

В. 182. Блашак Стефан, Дре-

В. 184. Штрички Михайло.

В. 186. Шелепец Анна.

В. 187. Телічко Дмитро, Бо-

В. 190. Ференц Юліяш.

В. 192. Янко Юлія, Бундик

В. 193. Сініжак Антін.

В. 196. Семанчик Мик., Бод-

В. 199. Іжак Анна.

В. 201. Войтов Юрко.

В. 202. Яремків Анна.

В. 203. Марцишин Іван.

В. 204. Магелль Сенько, Га-

В. 205. Тхорик Василь, Маш-

В. 207. Кухтик Лешко, Сакош

В. 208. Лучка Николай, Чвек

В. 209. Собко Іван, Скоципец

В. 216. Женеті Оршуліна, Дру-

В. 219. Мандрик Федор, Да-

В. 221. Шабага Никола, Мо-

В. 223. Косик Іван.

В. 225. Громоцкий Олекса, І-

В. 227. Козловський Стеф., Го-

В. 229. Фек Андрей.

В. 233. Фарбанець Анастасія,

В. 234. Горін Йосиф, Бабяк

В. 235. Копина Василь, Кузь-

В. 237. Кушак Іван, Міщиха

В. 241. Ткач Марія, Ковалик

В. 243. Михайл Андрей, Гав-

В. 245. Кіпах Ілько, Калужняк

В. 247. Турко Михайл.

В. 248. Липка Федор, Зиновий

В. 249. Марко Михайло.

В. 250. Мислшин Петро, Со-

В. 254. Свирик Михайло.

В. 258. Бурек Іван.

В. 259. Мітьо Теодор, Дашко

В. 260. Гриців Михайло, Фед-

В. 261. Гналий Анна.

В. 263. Стрілка Николай, Кул-

В. 265. Едманський Френк,

В. 266. Гаєвська Клара.

В. 268. Марцін Михайл, Сур-

В. 273. Петровский Іван, Хо-

Т. Лавовський, рекорд секретар

Русини Лінсбург! F 66

ЧИ ВИ ЗНАЄТЕ, що ГРОШІ — ТО СИЛА?

Старайтесь пізнати та лічильні скла-

Сей банк є одним в найстарших і най-

Продаємо корабельні карти на найліпшій лінії, а гроші до краю висилаємо по поч-

German Savings and Deposit Bank

Cor. 14th & Carson St.,

South Side, Pittsburg, Pa.

Й. Е. Рот, прес. А. П. Міллер, кас.

Ол. Бучак, ур. банк.

Папері листові

Продає друкарня „Свободи“

184 Hudson St., New York, N. Y.

Для парохій на Великдень!
Вже вийшли напладом Свободи
Коверти
на великодний дар для парохій, який після звичаю щорічно складають парохіяни.
Сі коверти суть уявлені чудовим образом, а по обох боках є написи:
Великодний дар на гр. кат. церков
Ціна 1000 Коверт 5 дол.
Продає „SVOBODA“
184 Hudson St., New York

THE FIRST NATIONAL BANK OF MINERSVILLE, PA.
Капітал \$50,000.00. Надвишка нерозділені зиски \$93,000.00. Заснований 1864 року.
Проводить загальний банківський бізнес. Видає міжнародні моні ордери, драфти і переказ гроші до всіх частин світа, позичає гроші на реальність. Депозити сего банку подвоїлися протягом останніх 5 літ і виносять тепер около \$500,000.00.
Гроші пересилає через фірму Knauth Nachod & Kuhne, New York, N. Y.

Російсько-Американська Лінія.
Одинона без пересідання поміж Америкою і Росією.
(Russian-Imperial Mail Steamers.)
ПАРОХОДИ відпливають з Нью Йорку: „Лугунія“ — 6-го червня 1910 о год. 2-й по пол. „Росія“ — 20-го червня 1910
Ціни шифарт: До Роттердаму. До Ливерпуля. До Лондону. До Гамбурга. До Бременя. До Антверпу. До Амстердаму. До Лондону. До Гамбурга. До Бременя. До Антверпу. До Амстердаму.
А. E. Johnson & Co., Gen. Pass. Agents, 27 Broadway, New York.

Металеві обсиси і ЗАПЯТКИ
Зроблені зі сталі.
Для Майнерів, Наменарів, Фармерів і всіх, хто працюють при копанні й роботі.
Ваш продавець чоботів має на складі чоботи, в яких ви можете працювати. Кожен швець може вам їх вложити. Вертають заплата за них ціну потрійно. Одна третя часті ваги шкіри. Ніколи не сходять з ноги. Залізуйте Ваші старі чоботи як нові. Пишіть по цінах.
United Shoe Machinery Co. BOSTON, MASS.

DR. RICHTER'S "PAIN-EXPELLER"
Ніщо не помагає скоріше в деяких випадках, ніж цей засіб, напружений м'язів, ревматизм, невралгія і усіх тям подібних болях, як натуральний PAIN EXPELLER-ом.
По всіх друкарнях в ціні 25 і 50 центів.
F. Ad. Richter & Co. 215 Pearl Str. New York

Перша американська „Ризниця“ під покровом сьв. Архангела Михайла.

Минуло 25 літ як в Америці зачали організувати руські парохії. Початок дав Шенандоа, Па. а потім скоро повставала одна церква за другою. Через цілий той час всі річі потрібні або спроваджувалися з краю, або купувалося тут в Америці платячи великі суми грошей за річі не відповідні нашому восточному обрядови, або таки обходженося не раз без кінечно потрібних річий.

Від давня давалася відчувати потреба свого власного складу річий церковних своєї власної робітні, щоби не вичікувати місяцями на замовлені річі, котрі не раз по кілька місяців лежали в уряді цловім в New York-у а потім злежані або поломані або попламлені приходили до рук тих котрі ордерували. Від трох літ вже думано в Шенандорі над тим, щоби заложити при церкві склад річей церковних — а то з того взгляду що тут заложена була перша громада церковна а потім що дуже відповідне виставилося поміщене в старій церкві по вибудованню нової.

Так, обдумавши все як слід, приготувавши все що потреба обчисливши ся з своїми силами приступились до заложення такого товариства під назвою „Ризниця“ під покровом сьв. Михайла. Отже по виповненню всіх формальностей повстало товариство заінкорпороване на перах з сумою десять тисяч доларів.

Нав'язалисьмо зносини з першорядними фірмами так американськими як краєвими, так, що за умірковану ціну можемо достарчати в як найліпшим гатунку всі річі церковні, світило, цвѣти і книги. Помимо великих перешкод, помимо вогоровань деяких одиниць і то безідейних, бо то єсть товариство чисте бізнесове отже не займає ся жадною політикою, а головно ходить нам о те, щоби повстала велика робітня, так щоби руські дівчата могли мати заробок, щоби гріш руський не збогачав чужі фірми, щоби пізнійше можна спомогати бідні церкви, бурси і інші добродійні інституції. Отже помимо всяких перешкод „Ризниця“ розвиває ся красно завдяки многим прихильним отцям духовним і громадам церковним, за що насім місци складаємо сердечну подяку. Вже тепер що день працює сім дівчат, котрі виробляють фелони, стихарі, цвѣти, відзнаки братські, фани, хоругви, обриси на престол взагалі все що потреба до наших церков.

Членом „Ризниці“ може стати кожний, котрий закупить шері; членом може бути церква, брацтво або інша яка інституція, маючи розуміє ся від шерів процент а окрім того і шер з часом

піднесе ся в гору в міру більшого розвитку. Один шер коштує 25 доларів а наразі можемо таких шерів еще 100 спродати.

Длятого бели хто хотів би бути членом „Ризниці“ най скоро голосить ся доки еще шері суть на спродаж. В коротці видамо каталог всіх річей церковних, а тепер просимо тих оо. духовних, котрі запитували о книжці церковні, як свѣтлелія, служебники, ірмольогіони, молитвослови, щоби тепер зголосили ся, бо вже все маємо на складі.

А тепер відзиваємо ся до всіх Веч. отців духовних, комітетів церковних, брацтв і просимо все потрібне замовляти у нас а ми доложимо всякого старання, щоби всі були задоволені. Свѣтило дешевше як продають агенти а даємо на місячні сплати по підписанню замовлення сьвящеником і председателем церковним а хто платить готівкою дістає 5% рабату.

Адреса:
„RYZNYCIA“
114 Chestnut St. Shenandoah, Pa.

Книжки

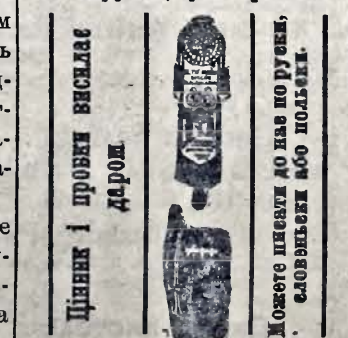
які можна дістати вскладі книжок „Свободи“:

Америка	15
Борба клас і чому робітничі організують ся	15
Весела Книжочка з образ. ..	35
В Старім і Новім краю	25
Дещо про звѣрята	30
Емігрант	15
Жовнір	10
Журавлі	10
Житє, зарібки, організації і т. п. в Спол. Державах	15
Зуб за зуб	10
Коротка Історія Руси	10
Капітал і праця	15
Казка про Жидів	15
Книжка рахункова	50
Марія	10
Многострадалий народ ..	20
Навернений Грішник	20
Народний рух австро-угорських Русинів	15
Новий Завіт	\$2
О підземних скарбах	25
Оповідання	10
Про нутро землі	25
Покуса	10
Про кінєць сьвіта	15
Росатир	\$1
Розмова Поляка з Русиним ..	10
Релігійні віровання	20
Слово ч. 5.	15
Слово ч. 6.	15
Страшна пімста	20
Смерть	10
Степові люди	15
Страйк	20
Стріляй на смерть, робітничая драма	15
Сонник	30

Пишіть на адресу:
Swoboda,
184 Hudson St., New York.

ВИРОБИ БРАЦКІ

шашлі, шацки, відзнаки, хоругви, уніформи.

В. Н. MORGAN
13 N. MAIN ST.
SHENANDOAH, PA.

Нозір Братства!
Роблю всі братські річі найліпше і найкраще, в найліпшому матеріалі за дуже приступні ціни і за роботу гарантую. Продаю книжки і на жадане посилаю цілині.
Бєсьм довголітнім членом Р. Н. Союзу. Проч в чужині; удавайте ся до своєї Мій адрес:
STEFAN KALAKUKA
215 Moran Court, Scranton, Pa.

РУСИНИ! ВСТУПАЙТЕ
В ЧЛЕНИ Р. Н. СОЮЗА.

Братя Родимці! Хто в Вас має до пологодження в старім краю які небудь справи, а імено: Процеси всякого рода: грошеві, групові, векселі і провізоріальні, аробити реституцію то є подає о відновлені терміну в справах цивільних як і кариш, висті рекурс якийнебудь або відлики, перепроводити перетрадацію судкову, списати інвентар, контраст купна, продажі, найму і дарованні, скриті дозвоний, квіт екстабуляційний, повномощі, цессію, тестамент і т. п. — так само, хто хоче пологодити справу військову, нехай в повним довірем удасть ся до моєї чисто правничої канцелярії, а всяку пораду листовну чи устну отримає безплатно.
Ваш Родимець і Адвокат крайовий 16-19
KAROL JAZWINSKI
233 FITZWATER STR., PHILADELPHIA, PA.

Руська Ризниця
вельна і Пере-си ка Грошей
з кав-цією 15.000 доларів і вв кра-стрелю Сьвѣту Жю Норд
184 Hudson Str., New York, N. Y.
Ся Контора залагоджує слідуючі справи:
Пересилає Гроші до всіх країв по цінах можливіх найташних і як найшкорше.
Продає Шифарти на різні ліній корабельні до старого краю і в краю до Америки по найташних цінах.
Виробляє повномощі, контракти купна і продажі осомотрені підписом коаула; перепроводжує великі інші справи зі судами і старокравими властями.
Пологоджує справи військові, як увільнене від асигнувану, військової контролі, увільнене від виправ і т. п.
Мінне гроші — старокравні на американські і американські на краєві після біжучого курсу.
Адреса:
Ruthenian Exchange
184 Hudson Str., New York, N.

ДАРМ! одна пачка славних ліків „GALEN“
Чи Ви хорі? Ліки „GALEN“ виділили тисячі людей, вони лічать і Вас. Пощо платити великанські суми грошей за ліченє, насколі Ви можете виділити себе самі.
Пришліть свою точну адресу, імя і прозвисько, а ми Вам вшлемо відвратною поштою пробний лік „GALEN“ цілком даром.
1. RUMATINA лічить ревматизм, невралгію, пухлину і т. в. недуги. Ціна 3 дол. Пробка даром.
2. PEP SOLA лічить болі в жовудку і т. п. внутрішні недуги. Ціна 3 дол. Пробка даром.
3. FORTOLA, патентований лік для нервових, ослаблених та утратавших полові сили. Ціна 5 дол. Пробка даром.
4. SANGUINOLA вилічує малярію, пропасницю, лихорадку, малокровість, білі нос, очі і горла. Ціна 4 дол. Пробка даром.
5. ASMOLA лічить зі знаменитим успіхом всі грудні болізни, як хазотку, астму і хронічний кашель. Ціна 3 дол. Пробка даром.
6. VIOLA вилічить в короткім часі гемороїди і запоріє кро-ви. Ціна 3.50. Пробка даром.
7. NEMORA знамените средство проти гемороїдів, вивідів і т. п. недуг. Ціна 3 дол. Пробка даром.
8. MERPOTA цілковито лічить сифіліс, трипер і рана на тілі. Ціна 3 дол. Пробка даром.
9. PELOCRESE являє ся хорощим ліком проти випадання волося і болі голови. Ціна 3 дол. Пробка даром.
10. PROFILACTA в короткім часі вилічує жіночі недуги, як неплідність, нерегулярні періоди, білі уплави і т. п. Ціна 3 дол. Пробка даром. — Адрес: 16-18
GALEN CHEMICAL CO.,
227 WEST 74-th STREET, NEW YORK CITY.

„ДУШПАСТИР“
се прекрасна, широко-руська церковно-народна газета.
Виходить в Філадельфії кожного місяця, подає гарні науки духовні і відомости зі сьвіта. В „Душпастир-и“ друкують ся важні для всіх оголошення гр. кат. канцелярії Епископської. Не брак там і жартів веселих та сьмішних, і красних образків. „Душпастир“ всім подобає ся — всі его хвалять. Коштує на цілий рік так тут в Америці як і до старого краю всего лиш \$1.20.
Читайте, що пишуть за „Душпастир“:
Canora, Sask., Canada, Март 29, 1909.
Всечасна Редакція Душпастири! — Признаю Вам щиро правду, що ніяка часопись так не одолюла мене, як ся наша, дорога часопись „Душпастир“!.. Ся часопись то єсть так, якби є дуже сильну по-силу, легкий, манитий дощ... Нехай васіє благодать Божя над сими початком так гарного і сьвятого діла! — З поважаням Олекс. Хабун.
Подібні похвальні листи приходять до Редакції „Душпастира“, майже що дня. Тож замовляйте „Душпастир“ чим-ськочше для себе і для Ваших своїх і знайомих тутки і в краю.
„Душпастир“ повинен бути в кожній руській хаті.
Гроші на „Душпастир“ треба посилати (найліпше поштовим моней-ордером) на імя:
Rev. J. Boyarchuk, 821 N. Franklin St., Philadelphia, Pa.

Правничі і нота-ріальна канцелярія
переводить найтяжкі процеси, владжує різні документи, як контракти, повномощі, дозвоні скріпті, цесії, інстабуляційні подання і др., як ввагає!
всі справи судові у старому краю.
17
Пишіть прямо на сю адресу:
B. Jakubowski & Son
450 Fourth Ave., PITTSBURG, PA.

ПЕРША АМЕРИКАНСЬКА „РИЗНИЦЯ“
під покровом сьв. Арх. Михайла.
„RYZNYCIA“, 114 Chestnut Street, SHENANDOAH, PA.
Має склад і виріб річей церковних як:
Фелони чорні від ..... \$30—65.00
Ризи сьвітлі від..... \$35, 40, 55, 60, 80 і вище
Стихарі від..... \$6.00
Ручники, илїтони, хоругви з образами від \$30.00 і в.
Чаші від..... \$20, 35, 40, 50 і вище
Ліхтарі, Служебники, Евангелія від \$20, 45, 55, 60 і 80.00 дол.
Цвѣти на престол і до сьвічок по різній ціні.
Приймає ол замовлення на нові річі і до направи отарі риз.
ВИРОБЛЯЄ СЯ ВІДЗНАКИ БРАТСЬКІ, ПАСИ і проча.

Свѣтило церковне:
СВѢЧНИ ВОСНОВІ (декоровані) з образами по 26 цнт. за фунт, 1 на фунт, 2 на ф., 3 на ф., 4 на ф., 6 на ф., 8 на ф. і 14 на фунт.
Свѣчки воскові ручно декоровані 50 цнт. за фунт, 2 на ф., 4 на ф., 6 на ф. і 8 на фунт.
Тройці ручно декоров. 5, 6, 50, 7, 9, 50 д. Углі до кадилиці . . . . . 28 цнт.
Пачка (120) запалачів . . . . . 24 цнт. Оліва гальон . . . . . 1.10 дол.
Свѣчки воскові до надставлюваня 3 на фунт 22 цт.
„ „ 4 на ф. і 6 на фунт..... 22 „
Офїрки воскові 16 на ф. і 18 на фунт ..... 22 „
Свѣчки стеаринові..... 16 „
„ „ 4 на ф., кручені 4 на ф., 6 на ф. і 1 на фунт.
Свѣчки на престол (extra) 37 цт. за фунт, воскові жовті 1 на ф. і 6 на фунт 30 цнт.
Кадило 50 і 55 цнт. за фунт.

АРТИСТ РІЗБЯР
Евгеній Василенко
виконує усякі роботи
входячі в обсяг церковної штуки, як:
ІКОНОСТАСИ
ВІВТАРІ
ПРЕСТОЛИ
БАЛЬДАХИНИ і т. д.
Золотить і малює ікони.
Усі роботи виконує добросовісно.
EUGENY VASYLENKO
337 W. Center St., Shenandoah, Pa.

Одинона вірцево уряджена
ДРУКАРНЯ „СВОБОДИ“
затрудняє добре вишколений друкарський персонал, посідає найновіші машини, як томе різномодні гарні черенки і принарои.
Виконує
всі друкарські роботи
точно, гарно і по низьких цінах.
Внов. Родимці, як тоже Відділи і члени Р. Н. Союзу по-вишли в всяких друкарських роботах удавати ся лише до своєї друкарні „Свободи.“ — Адрес:
184 Hudson Street, New York, N. Y.

Оден з найбільших броварів в Америці.
Варить пиво на краєвий спосіб, без всяких примішок.
Хто лиш раз поковштує сего пива, то иншого вже не буде пити.
Голова від него ніколи не болять, бо єсть здорове і поживне.
Не треба его зрештою хвалити, бо добре само за себе говорить.
E. ROBINSON'S SONS,
Lager Beer Brewery,
435 to 455 N. 7-th Str., Scranton, Pa.
Telephone calls:
General Office 2333, Night Call 4854.